Barbara N. Brečko
Jure Plaskan
Tanja Oblak Črnič
Katja Koren Ošljak
Manca Razboršek
Anamarija Šiša

Poročilo kvantitativne raziskave digitalna zrelost mladih: anketa na vzorcu dijakov

Metodološko poročilo kvalitativnega raziskovalnega načrta pri projektu Digitalna zrelost mladih (CRP V5-2329)

Vodja projekta: dr. Tanja Oblak Črnič, Fakulteta za družbene vede UL
Izvajalci: Fakulteta za družbene vede in Pedagoška Fakulteta UL

Projekt financirata: ARIS in MDP

Fakulteta za družbene vede UL
Center za proučevanje kulture in religije
Marec 2025

KAZALO

1 UVOD 3

2 METODOLOGIJA ZBIRANJA PODATKOV 4

2.1 VPRAŠALNIK 4
2.2 VZORČENJE 4
2.3 IZVEDBA ANKETIRANJA 4

3 DEMOGRAFIJA 4

4 DIGITALNE KOMPETENCE 7

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST 8
4.2 KOMUNICIRANJE IN SODELOVANJE 9
4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN 10
4.4 VARNOST 11
4.5 DIGITALNE KOMPETENCE GLEDE NA SPOL IN PROGRAM ŠOLANJA 13

5 RABA ORODIJ UMETNE INTELIGENCE 17

6 DIGITALNA ZRELOST 22

7 PRIDOBIVANJE ZNANJ 27

7.1 PROSTORI PRODOBIVANJA ZNANJ 27
7.2 PRIDOBIVANJE DIGITALNIH VEŠČIN 32

8 PRILOGA 40

1 UVOD

Ker se v digitalnem okolju mladi ne le zabavajo, igrajo in družijo, temveč tudi ustvarjajo, učijo in informirajo, je pomembno, da prepoznamo njihove potrebe v heterogenem polju digitalnih aktivnosti, hkrati pa naslovimo deficite njihovih izkustev in pomanjkljivosti, ki bi mladostnike odvračali od suverenega soočanja z izzivi sodobnih družb.

Eden od načinov razumevanja sodobnih izzivov mladih in iskanja rešitev ter morebitnih ukrepov na tem področju je tudi prepoznavanje njihove digitalne zrelosti kot kompleksa znanj in spretnosti, povezanih z digitalnimi mediji in tehnologijami. Tako smo v okviru ciljnega raziskovalnega projekta **Digitalna zrelost mladih: družbene potrebe in neformalno izobraževanje mladih v digitalni dobi** (V5-2329) izvedli anketo med srednješolci, s katero smo skušali dobiti vpogled v njihove digitalne spretnosti, digitalno zrelost in pridobivanje digitalnih veščin.

Digitalno kompetenco lahko opredelimo kot sposobnost delovanja in upravljanja vsakdanjega življenja v digitaliziranem okolju oziroma družbi. Ker pa se na področju digitalizacije in datafikacije družb nenehno pojavljajo nove tehnologije, se s tem razvija in nadgrajuje tudi sam koncept digitalnih kompetenc, ki je posledično večplasten in zajema številna področja "sodobne pismenosti". Biti digitalno kompetenten tako pomeni poznavanje več med seboj prepletenih veščin: od razumevanja in kritičnih rab medijskih in digitalnih tehnologij, iskanja in prepoznavanja informacij, kritičnega odločanja o kredibilnosti in zanesljivosti najdenih informacij, komuniciranja in povezovanja ter kolektivnega delovanja z uporabo digitalnih orodij in aplikacij ipd. Digitalne kompetence se tako kažejo kot transverzalne kompetence, ki omogočajo pridobivanje drugih kompetenc (npr. matematične, jezikovne itd.), ki so povezane z mnogimi veščinami 21. stoletja. In končno, digitalne kompetence naj bi pridobili vsi državljani, saj je le tako zagotovljeno in omogočeno njihovo aktivno sodelovanje v družbi in ekonomiji.

V slovenskem prostoru se kot posebej zapostavljena skupina kaže ravno starostna kategorija med 16 in 24 letom, ki je večinoma podraziskana. V nekaterih dosedanjih raziskavah (Oblak Črnič 2020; Ošljak, Šušterič, Tašner 2022; Oblak Črnič 2025) sicer že vemo, da se njihove digitalne in medijske prakse močno razlikujejo od osnovnošolske populacije, ki je na tem področju manj avtonomna in bolj intenzivno podvržena starševski in drugim oblikam regulacije (Oblak Črnič idr. 2023). Hkrati pa gre za skupino mladih, ki v digitalnem svetu preživi večji del svojega časa in digitalna orodja uporablja za zelo raznolike namene, hkrati pa so deležni različnih formalnih izobraževalnih izkušenj, ki so odvisne od izobraževalnih programov in smeri, ki jih obiskujejo. Ko gre za digitalne kompetence mladih nad 15 let, se posebno vprašanje odpira tudi v odnosu do izobraževalnih dejavnosti, ki niso sistemizirane kot delo formalnega izobraževanja, pač pa se v različnih oblikah odvijajo na področju neformalnega izobraževanja. Ta sega od programov, ki jih razvijajo različne nevladne organizacije in interesna združenja do bolj nestrukturiranih učnih priložnosti, ki se mladim odpirajo na raznovrstnih spletnih platformah. Predlagani projekt bo zato zapolnil ključne vrzeli na področju poznavanja, analize in usmerjanja digitalne kompetentnosti mladih.

2 Metodologija zbiranja podatkov

2.1 VPRAŠALNIK

Strukturirani vprašalnik, prirejen za spletno izvedbo, je obsegal več sklopov, s katerimi smo merili (1) digitalne kompetence mladih, (2) digitalno zrelost, (3) rabo umetne inteligence, ter spreševali, (4) kje pridobivajo različna znanja in digitalne veščine ter (5) kaj se jim zdi pomembno pri pridobivanju teh veščin. Pri formulaciji vprašanj smo bili pozorni na merske lestvice in vrsto spremenljivk. Skušali smo ohraniti vsaj dobre ordinalne lestvice, ki bi omogočale naprednješe statistične analize. Vprašalnik smo najprej testirali na manjšem vzorcu dijakov, po opravljeni evalvaciji in prilagoditvi vprašalnika pa smo pričeli s terenskim delom.

2.2 VZORČENJE

Z verjetnostnim stratificiranim vzorčenjem smo v vzorčni okvir vključili 54 srednjih šol, ki so ustrezale populacijskim parametrom (reprezentiranost po regiji in program). Odzvalo se je 21 srednjih šol, kar predstavlja 38 % stopnjo odziva. Ocenjujemo, da je stopnja odzivnosti srednjih šol zadovoljiva.

2.3 IZVEDBA ANKETIRANJA

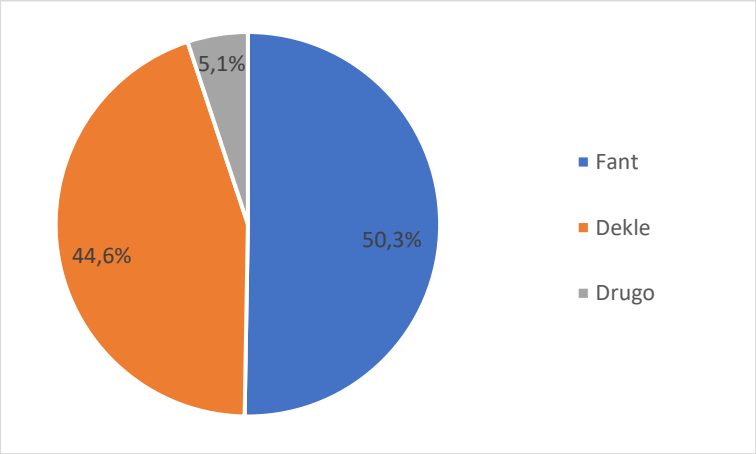
Vsaka sodelujoča šola je izbrala koordinatorja raziskave in rekrutacija razredov je potekala na naslednji način: koordinator je za sodelovanje v anketi izbral po en razred v vsakme letniku (1., 2., 3., 4. in 5. letnik, odvisno od programa) ter poskrbel za izvedbo anketiranja. Udeleženci so izpolnili anketo na spletni povezavi, ki je bila unikatna za vsako od sodelujočih šol. Za anketiranje smo uporabili spletno platformo 1ka.si, ki je odprtokodna aplikacija za spletno anketiranje. Uporabili smo platformo na domeni 1ka.arnes.si, ki raziskovalcem omogoča brezplačno polno funkcionalno spletno orodje. Anketa je anonimna in podatki agregirani in ne razkrivajo identitete sodelujočih.

Anketiranje v srednjih šolah se je pričelo 18. novembra 2024 in končalo 26. januarja 2025. V povprečju je izpolnjevanje ankete trajalo nekaj več kot 14 minut. Z izpolnjevanjem ankete je pričelo 1612 oseb, anketo pa je izpolnilo do konca 1488 oseb (92 %), vsaj delno izpolnjenih anket pa je 1598 (99 %). Med srednješolci je 142 dijakov (8 %), ki so anketo prekinili oz. je niso izpolnili do konca.

3 Demografija

V anketi je sodelovalo nekaj več fantov kot deklet (glej slika 1). Približno 5 odstotkov anketirancev je kot svoj odgovor izbralo »drugo«. V nadaljnjih analizah glede na spol zaradi manjšega števila ti odgovori niso bili upoštevani, pač pa smo primerjali samo fante in dekleta.

Slika 1: Spol anketirancev

N=1476

Večina dijakov in dijakinj (več kot 90 %), ki so sodelovali v anketi, je bila med izpolnjevanjem ankete med 15. in 18. letom starosti, pri čemer je bila razporeditev približno enakomerna. V vzorcu je 2 % anketirancev starih 14 let, dobrih 5 % pa več kot 18 let (glej tabela 1).

Tabela 1: Starost

	n	%
14	30	2,0 %
15	336	22,7 %
16	374	25,2 %
17	332	22,4 %
18	329	22,2 %
19	47	3,2 %
20	5	0,3 %
21 ali več	29	2,0 %
Skupaj	**1482**	**100 %**

Tabela 2 prikazuje tip srednješolskega programa, ki ga anketirani dijaki in dijakinje obiskujejo. Za potrebe analize smo v nadaljevanju rezultate poklicnih programov združili.

Tabela 2: Srednješolski program

	n	%
Nižji poklicni (2-letni)	15	1,0 %
Srednji poklicni (3-letni)	47	3,2 %
Poklicno-tehniški (3+2)	32	2,2 %

Srednji strokovni (4-letni)	967	65,7 %
Gimnazijski (4-letni)	411	27,9 %
Skupaj	**1472**	**100 %**

Precej enakovredno razporejeni so bili anketirani dijaki in dijakinje tudi glede na letnik šolanja – med 22 % in 26 % za vsak letnik šolanja. 2 % sta obiskovala tudi 5. letnik.

Tabela 3: Letnik šolanja

	n	%
1. letnik	394	26,7 %
2. letnik	389	26,4 %
3. letnik	323	21,9 %
4. letnik	338	22,9 %
5. letnik	31	2,1 %
Skupaj	**1475**	**100 %**

Večina anketirancev prihaja iz družin, kjer doma uporabljajo slovenski jezik. Takih je bilo 86 %. Med 2 % in 4 % anketiranci doma uporabljajo albanski, srbski, oziroma bosanski jezik. Med ostalimi odgovori noben jezik ne presega enega odstotka vseh odgovorov, med nekatere večkrat omenjene jezike pa spadajo črnogorski, makedonski in ruski jezik. Približno tri četrtine anketiranih dijakov živi z obema staršema (glej tabela 4), 14,5 % pa z enim od staršev. 7,5 % jih biva v sestavljeni družini (z enim od staršev in njegovo/njeno partnerko/-jem).

Tabela 4: Tip družine oz bivanja

	n	%
Živim z obema staršema	1086	74,5 %
Živim z enim od staršev	212	14,5 %
Živim v sestavljeni družini (z enim od staršev in njegovo/njeno partnerko/partnerjem)	110	7,5 %
Drugo:	50	3,4 %
Skupaj	**1458**	**100 %**

4 Digitalne kompetence

Digitalne kompetence smo merili s pomočjo sklopov oz. domen, ki jih zajema okvir digitalnih kompetenc za državljane DigComp 2.2: [1] Skladno z modelom smo tako ločevali med kompetencami na petih področjih:

1- Informacijska in podatkovna pismenost
2- Komuniciranje in sodelovanje
3- Ustvarjanje digitalnih vsebin
4- Varnost
5- Reševanje problemov

Za prve štiri domene smo merili poznavanje določenih tematik. Dijaki so odgovarjali s samoocenjevanjem na 4-stopenjski lestvici od »ne znam« do »znam tako dobro, da lahko pomagam drugim«. Ker je sklop »reševanja problemov« zastavljen bolj praktično, smo ga preverjali samo z dvema trditvama na pet-stopenjski lestvici (»sploh ne velja« do »povsem velja«). Merske instrumente za merjenje posameznih ravni prikazuje naslednja shema:

Veščina oz. potrebno znanje	**Domena/raven pismenosti**
Namestiti aplikacijo na računalnik, telefon ali tablico.	*Informacijska in podatkovna pismenost*
Shraniti fotografijo, ki jo najdem na spletu.	
Uporabljati aplikacije za urejanje fotografij, videoposnetkov, besedila, zvoka.	
Uporabiti napredne ukaze za iskanje z Googlom: "", -, +, ~, *, OR.	
Orodjem umetne inteligence (npr. ChatGPT, Gemini) podati take ukaze, da pridem do želenih rezultatov.	
Uporabiti orodja umetne inteligence za samodejno ustvarjanje vsebin.	
Ločiti verodostojne in neverodostojne informacije med brskanjem na spletu.	
Ločiti sponzorirane (plačane) in nesponzorirane vsebine na internetu.	
Dovoliti in povabiti k sodelovanju in urejanju skupnega dokumenta.	*Komuniciranje in sodelovanje*
Urejati skupen (deljen) dokument na spletu.	
Uporabiti profil na družbenem omrežju (npr. Instagram. Youtube) za svojo promocijo.	
Prepoznati spletno nadlegovanje.	
Ustvariti interaktivno predstavitev, da jo predstavim drugim.	*Ustvarjanje digitalnih vsebin*
Izrezati želen objekt iz slike.	
Ustvariti spletno stran.	
Objaviti posnetek, ki sem ga ustvaril/a sam/a.	
Ustvariti vsebino ali izboljšati funkcionalnosti z napredno uporabo programiranja. (npr. HTML, C, Java, PHP, Excel)	
Spremeniti nastavitve zasebnosti (npr. na družbenih omrežjih).	*Varnost*
Preveriti, kateri podatki se zbirajo o meni.	
Naložiti antivirusne programe.	
Zaščititi podatke z dvofaktorsko avtentikacijo (dvostopenjsko overjanje 2FA).	

[1] https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2023/08/DigComp-2-2-Okvir-digitalnih-kompetenc.pdf

Zaščititi informacije, podatke in vsebino (npr. z močnim geslom ali nadzorovanjem nedavnih prijav).	
Omejiti ali zavrniti dostop aplikacij do svoje lokacije.	
Prijaviti neprimerno vsebino, ki se nanaša name ali na skupino, ki ji pripadam.	
Razložiti, kako delujejo spletni piškotki (cookies).	

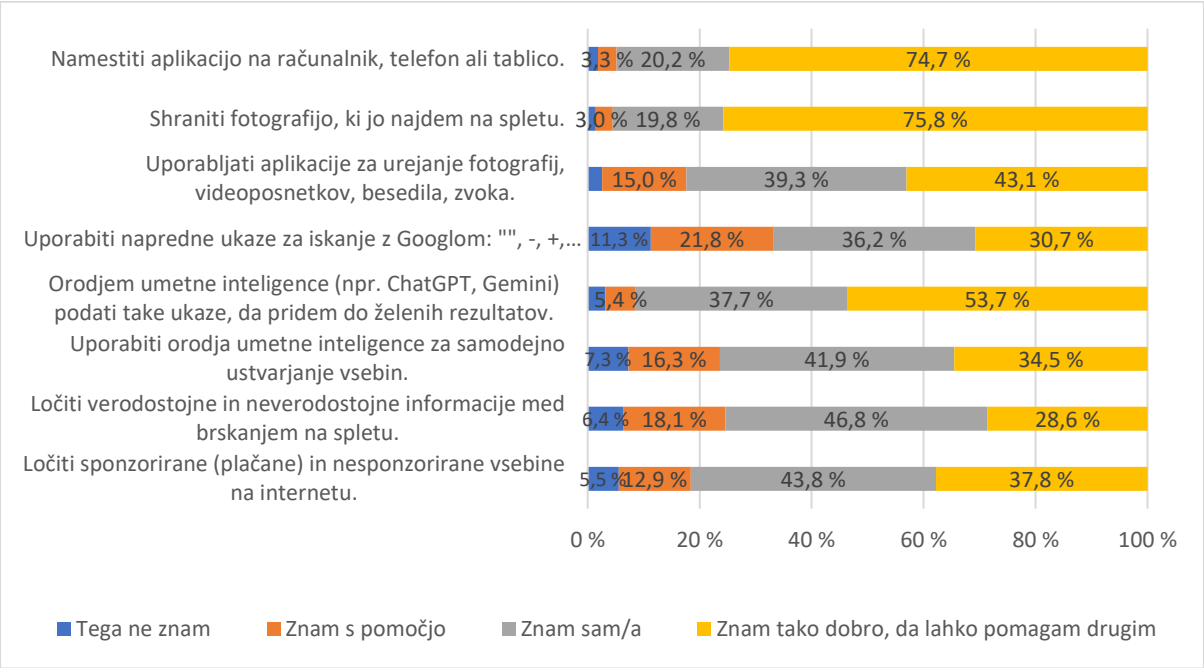
4.1 Informacijska in podatkovna pismenost

Za sklop informacijske in podatkovne pismenosti smo uporabili osem trditev, ki so med srednješolci preverjale prisotnost različnih aspektov v tem sklopu kompetenc (Slika 2). Pri vprašanju o veščinah uporabe tehnologij je tri četrtine srednješolcev odgovorilo, da znajo namestiti aplikacijo na računalnik, telefon ali tablico tako dobro, da pri tem lahko pomagajo drugim. Enako vešči so shranjevanja fotografij, ki jih najdejo na spletu. Pri sami uporabi aplikacij za urejanje fotografij, video posnetkov, besedila, zvoka itd. je takšnih, ki znajo dovolj, da pri tem lahko pomagajo tudi drugim, 43,1 %, samostojno pa zna takšne aplikacije uporabljati 39,3 % srednješolcev.

Dobra polovica srednješolcev je vešča podajanja ukazov orodjem umetne inteligence v tolikšni meri, da lahko pomagajo drugim, 37,7 % pa jih zna samostojno uporabljati. V primerjavi z uporabo naprednih ukazov za iskanje z iskalniki (npr. Googlom), je odstotek pri podajanju ukazov umetni inteligenci višji: kar 21,8% srednješolcev je namreč označilo, da zna napredne ukaze za iskanje z Googlom uporabljati le s pomočjo drugih, medtem ko je pri podajanju ukazov umetni inteligenci takšnih le 5,4 %.

Pri ločevanju verodostojnih od neverodostojnih informacij med brskanjem po spletu potrebuje pomoč drugih 18,1 % srednješolcev, 6,1 % pa jih je označilo, da tega ne zna. Prav tako je 5,5 % takšnih, ki ne znajo ločiti med sponzoriranimi in nesponzoriranimi objavami, skoraj 13 % pa jih pri tem potrebuje pomoč.

Slika 2: Samoocena veščin in znanj na področju informacijske in podatkovne pismenosti

N=1573

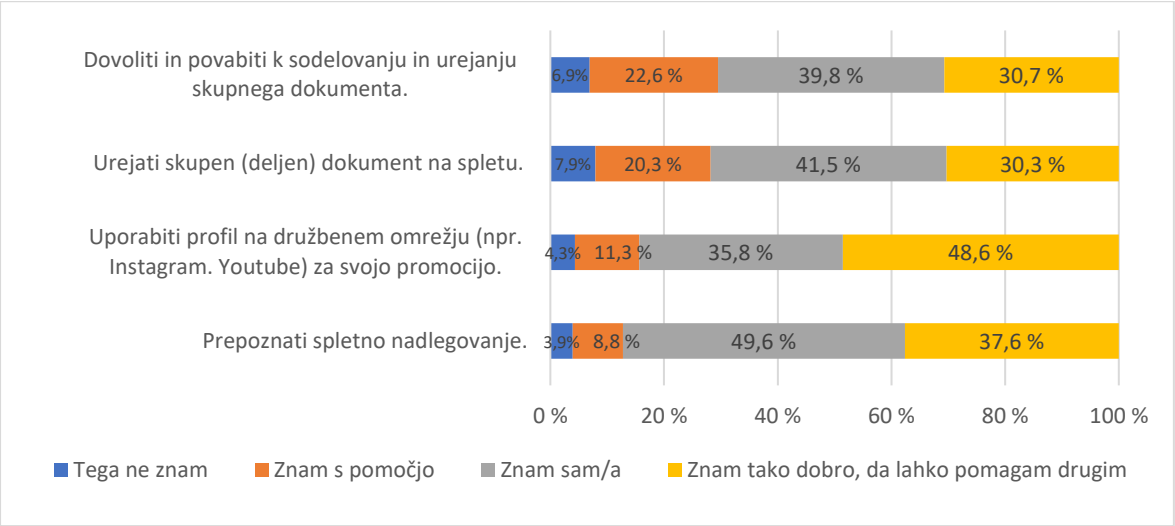
Vprašanje: Kaj bi rekli zase, kako dobro znate narediti naslednje... (odgovori na 4-stopenjski lestvici od »ne znam« do »znam tako dobro, da lahko pomagam drugim«)

Za posamezne trditve smo opravili tudi dodatne statistične teste (hi-kvadrat), s katerimi smo preverjali statistično pomembne razlike znotraj vzorca dijakov. Ugotovili smo, da v domeni **informacijske in podatkovne pismenosti** za šest od osmih trditev velja statistično značilna povezanost **glede na spol anketirancev**. Najbolj je to vidno pri trditvi glede »rabe orodja umetne inteligence za samodejno ustvarjanje vsebin«, pri kateri je približno 80 % fantov odgovorilo, da to zna storiti (od tega 40 % tako dobro, da lahko pomagajo drugim) v primerjavi z dekleti, kjer jih je približno 30 % odgovorilo, da znajo tako dobro, da lahko pomagajo drugim. Na splošno je sicer znanje na tej ravni visoko ne glede na spol anketirancev. **Glede na tip srednješolskega programa** pa so statistično pomembne razlike najbolj opazne pri kompetenci »namestiti aplikacijo na računalnik, telefon ali tablico«, kjer so dijaki iz poklicnih programov v manjši meri odgovarjali, da to znajo narediti (glej tabele v prilogi).

4.2 Komuniciranje in sodelovanje

Veščine komuniciranja in sodelovanja preko spleta smo preverjali s štirimi postavkami (Slika 3). Dijake smo vprašali, ali znajo dovoliti in povabiti druge k sodelovanju ter urejanju skupnega dokumenta. Rezultati kažejo, da kar 70 % vprašanih to zna samostojno ali dovolj dobro, da lahko pri tem pomaga drugim. Podoben odstotek velja pri urejanju skupnih dokumentov na spletu. Srednješolci znajo tudi dobro uporabljati profil na družbenem omrežju za svojo promocijo: zgolj 4,3 % jih je ocenilo, da tega ne zna, in le 11,3 % jih pri tem potrebuje pomoč drugih. Srednješolci so tudi vešči prepoznavanja spletnega nadlegovanja, saj jih je le slabih 13 % odgovorilo, da pri tem potrebujejo pomoč ali tega ne znajo prepoznati.

Slika 3: Samoocena veščin in znanj na področju komuniciranja in sodelovanja

N=1573
Vprašanje: Kaj bi rekli zase, kako dobro znate narediti naslednje... (odgovori na 4-stopenjski lestvici od »ne znam« do »znam tako dobro, da lahko pomagam drugim«)

Za sklop komuniciranja in sodelovanja smo statistično značilne povezanosti ugotovili za dve od štirih trditev (tako glede na spol kot za tip srednješolskega programa). Spet so svoje znanje kot boljše ocenjevali fantje, npr. pri trditvi “dovoliti in povabiti k urejanju skupnega dokumenta” jih približno tretjina “zna tako dobro, da lahko pomaga drugim”, pri dekletih pa je tako odgovorila približno četrtina.

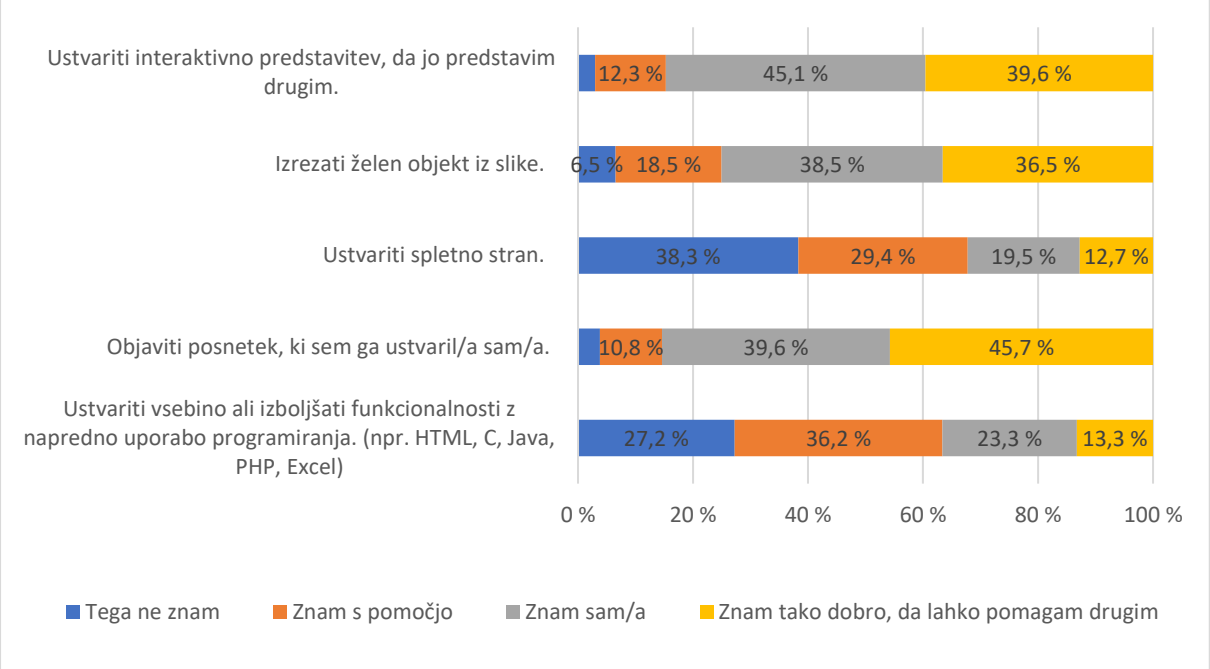
4.3 Ustvarjanje digitalnih vsebin

S petimi trditvami smo preverjali tudi, kako vešči so srednješolci pri kreiranju digitalnih vsebin (

Slika 4). Večina jih to zna samostojno ali dovolj dobro, da lahko pomaga tudi drugim: 75 % jih zna izrezati želen objekt iz slike, še deset odstotokov več pa jih zna objaviti posnetek, ki so ga ustvarili sami.

Manj vešči so izdelave spletnih strani, saj jih 38,3 % tega ne zna, 29,4 % pa zgolj s pomočjo drugih. Tudi ustvarjanje vsebin z naprednimi rabami programiranja je 27,2 % sredješolcem neznano, 36,2 % pa jih to zna zgolj ob pomoči drugih.

Slika 4: Samoocena veščin in znanj na področju ustvarjanja digitalnih vsebin

N=1573
Vprašanje: Kaj bi rekli zase, kako dobro znate narediti naslednje... (odgovori na 4-stopenjski lestvici od »ne znam« do »znam tako dobro, da lahko pomagam drugim«)

Pri trditvah v tem sklopu kompetenc smo v povprečju ugotovili najnižje vrednosti ocen lastnih spretnosti. Povprečja so nižja predvsem zaradi dveh trditev: »ustvariti spletno stran« (skupno povprečje 2,07) ter »ustvariti vsebino ali izboljšati funkcionalnosti z napredno uporabo programiranja« (skupno povprečje 2,23).

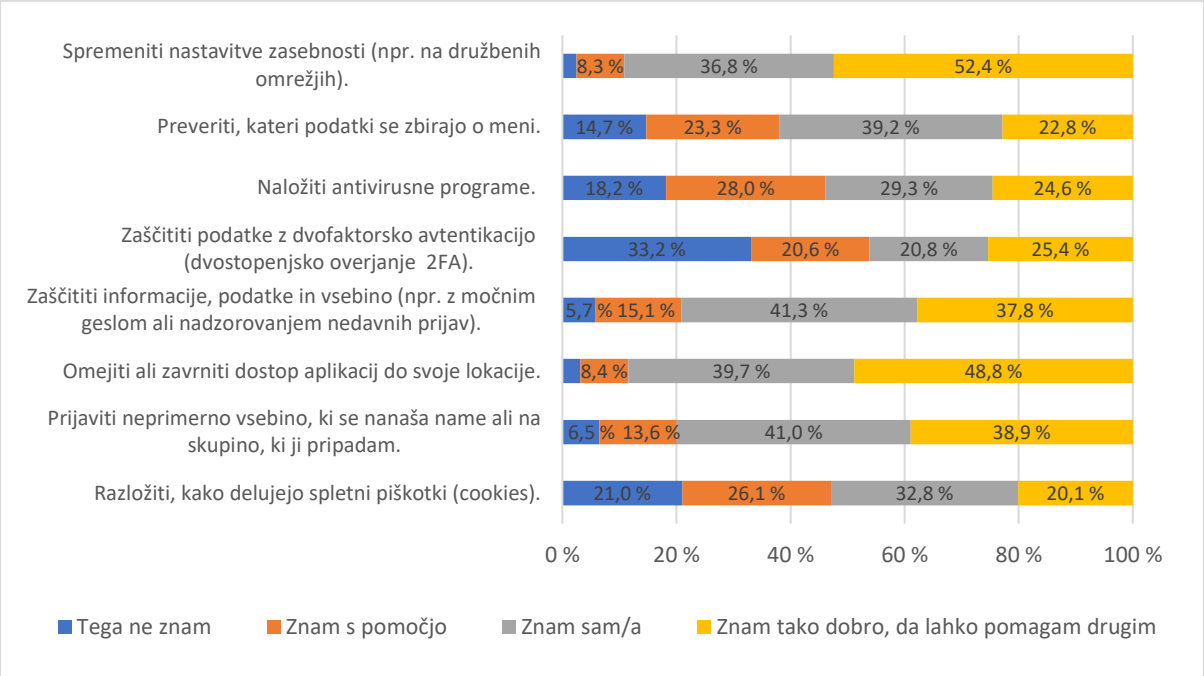
Obe trditvi kažeta tudi bistvene statistične razlike, ko odgovore primerjamo glede na spol: spletno stran zna glede na odgovore ustvariti približno 38 % fantov (od tega 18 % »tako dobro, da lahko pomagajo drugim«), ter le 22 % deklet (5 % tako dobro, da lahko pomagajo drugim). Približno polovica deklet tega ne zna storiti, medtem ko je tako odgovorilo 31 % fantov. Skupno povprečje pri tej trditvi je za dekleta 1,77.

4.4 Varnost

Z osmimi trditvami smo preverjali tudi, koliko znajo srednješolci poskrbeti za varnost (Slika 5). Skoraj 90 % jih zna spremeniti nastavitve zasebnosti na družbenih omrežjih in omejiti ali zavrniti dostop aplikacij do lastne lokacije. Deset odstotokov manj jih zna zaščititi informacije, podatke in vsebino ter prijaviti neprimerne vsebine. Pri naprednejšem ščitenju podatkov pa je kar tretjina takšnih, ki ne zna zaščititi podatkov z dvofaktorsko avtentikacijo, 20,6 % pa jih pri tem potrebuje pomoč.

V tem sklopu so to najslabše ocenjene veščine, poleg razumevanja delovanja piškotkov, kjer jih 47 % ne zna razložiti njihovega delovanja ter nalaganja antivirusnih programov, pri čemer 46 % srednješolcev pravi, da tega ne znajo narediti samostojno.

Slika 5: Samoocena veščin in znanj na področju varnosti

N=1561
Vprašanje: Kaj bi rekli zase, kako dobro znate narediti naslednje... (odgovori na 4-stopenjski lestvici od »ne znam« do »znam tako dobro, da lahko pomagam drugim«)

Pri trditvah, povezanih z varnostjo, smo ugotovili tudi **največje razlike glede na spol oziroma tip srednješolskega programa**. Od osmih trditev je bila statistična povezanost ugotovljena pri petih trditvah glede na spol ter pri petih trditvah glede na tip srednješolskega programa.

Največje razlike opazimo pri trditvah: »naložiti antivirusne programe«, »zaščititi podatke z dvofaktorsko (2FA) avtentikacijo«, ter v nekaj manjši meri »razložiti kako delujejo spletni piškotki«. Posebej glede znanja ščitenja podatkov z 2FA avtentikacijo so razlike velike – tega ne zna storiti 17 % fantov, ter kar 54 % deklet, zna pa skoraj dve tretjini fantov (od tega 39 % tako dobro, da bi lahko pomagali drugim), ter samo 22 % deklet. Povprečje te trditve je 1,76 za dekleta in s tem je tudi najnižje ocenjena trditev, obenem pa je tu razlika do fantov (2,87) najvišja.

4.5 Digitalne kompetence glede na spol in program šolanja

V tem poglavju zato še podrobneje analiziramo digitalne kompetence glede na spol in program šolanja. Tabela 5 in Tabela 6 prikazujeta povprečne vrednosti za posamezna področja digitalnih kompetenc glede na spol (fantje/dekleta), oziroma tip srednješolskega programa (poklicni, srednji strokovni ter gimnazijski). Bližje kot je povprečje vrednosti 1, slabše so srednješolci ocenjevali svoja znanja ter veščine, višja vrednost pa označuje višjo oceno.

Razvidno je, da so dijaki v povprečju **najvišje ocenjevali** svoje znanje pri trditvah **na področju informacijske in podatkovne pismenosti**, **najnižje pa** trditve na **področju ustvarjanja digitalnih vsebin**.

Tabela 5: Primerjava samoocenjevanja digitalnih kompetenc po področjih glede na spol

Domena (Digcomp)	**Skupno (N=1445)**	fantje (N=736)	dekleta (N=656)
Informacijska in podatkovna pismenost	**3,26**	3,32	3,20
Komuniciranje in sodelovanje	**3,09**	3,14	3,06
Ustvarjanje digitalnih vsebin	**2,77**	2,83	2,67
Varnost	**2,90**	3,08	2,69

4-stopenjska lestvica – 1=ne znam ; 4=Znam tako dobro, da lahko pomagam drugim

Tabeli prikazujeta tudi, da obstajajo določene razlike v povprečnih ocenah kompetenc glede na spol. S pomočjo t-testa za primerjavo povprečij smo namreč ugotovili, da obstajajo statistično značilne razlike med spoloma za vsakega od štirih področij, ki smo jih merili. Praviloma fantje pri vseh svoje znanje ocenjujejo boljše od deklet. Pravzaprav so dekleta samo dve znanji ocenjevali višje od fantov (»uporabiti profil na družbenem omrežju« ter »ustvariti interaktivno predstavitev«). Posebej močna povezanost obstaja pri področju varnosti, kjer so fantje svoje znanje ocenjevali bistveno višje od deklet.

Tabela 6: Primerjava samoocen digitalnih kompetenc glede na tip šolanja

Domena/področje (DigComp) – povprečja glede na srednješolski program	**Skupno (N=1445)**	Poklicni programi (N=90)	Srednji strokovni programi (N=946)	Gimnazijski programi (N=409)
Informacijska in podatkovna pismenost	**3,26**	3,06	3,28	3,25
Komuniciranje in sodelovanje	**3,09**	2,95	3,13	3,05
Ustvarjanje digitalnih vsebin	**2,77**	2,76	2,81	2,65
Varnost	**2,90**	2,72	2,96	2,80

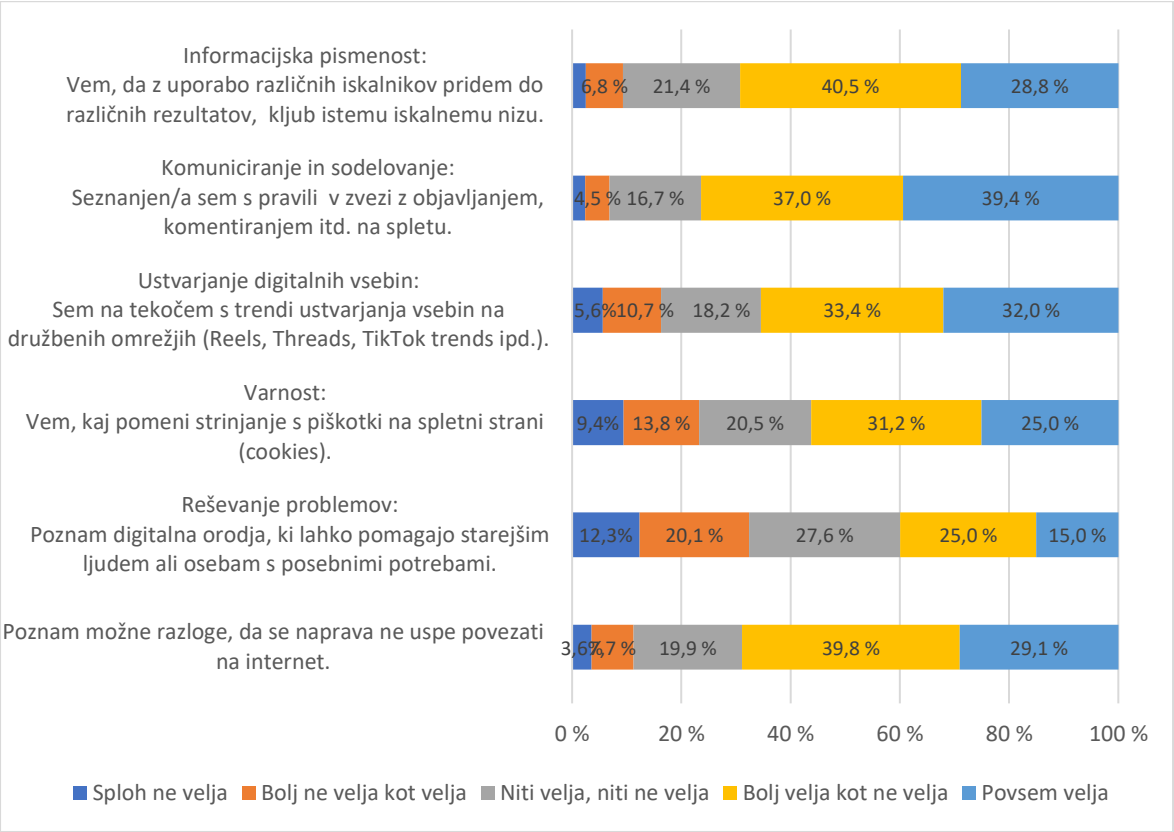
Analiza glede na srednješolske programe praviloma pokaže, da svoje veščine najvišje ocenjujejo dijaki srednjih strokovnih programov. Pri tem je treba omeniti, da je spol anketirancev v tem segmentu v večjem deležu moški kot pri gimnazijskih programih (med

anketiranci iz srednjih strokovnih šolah je 57 % fantov, med anketiranci iz gimnazijskih programov pa le 42 %) – največje razlike obstajajo tam, kjer so tudi razlike med fanti in dekleti najvišje.

Samoocenjevanju različnih veščin in znanj v povezavi z digitalnimi kompetencami je sledilo še dodatno vprašanje, kjer so anketiranci na petstopenjski lestvici odgovarjali, v kolikšni meri zanje veljajo posamezne trditve (

Slika 6: Samoocenjevanje veščin in znanj znotraj področij digitalnih kompetenc). Vsaka od trditev je preverjala posamezen aspekt enega od prejšnjih - dve trditvi sta tokrat preverjali tudi domeno reševanje problemov.

Slika 6: Samoocenjevanje veščin in znanj znotraj področij digitalnih kompetenc

N=1561

Vprašanje: Ne glede na vaše znanje, v kolikšni meri za vas velja naslednje?

Odgovori na področju informacijske pismenosti kažejo, da se srednješolci večinoma zavedajo, da z uporabo istih iskalnih nizov v različnih brskalnikih pridejo do različnih rezultatov. Slaba tretjina se jih tega ne zaveda. S pravili, ki veljajo pri objavljanju in komentiranju na spletu, je seznanjenih 80 % vprašanih, 70 % jih pozna možne razloge, da se naprava ne uspe povezati na internet in 65 % jih je na tekočem s trendi ustvarjanja vsebin na družbenih omrežjih. Pri ustvarjanju digitalnih vsebin nekoliko prednjačijo srednješolke, pri varnosti pa so bolj suvereni srednješolci. Na področju varnosti smo jih spraševali ali vedo, kaj pomeni strinjanje s spletnimi piškotki: 25 % jih je ocenilo, da vedo, kaj to pomeni, 31,2 % bolj vedo kot ne, 43,7 % vprašanih pa tega, kaj pomeni strinjanje s piškotki, ne ve najbolje. Najslabše poznajo digitalna orodja, ki lahko pomagajo starejšim ljudem ali osebam s posebnimi potrebami, saj je takšnih, ki so označili, da to zanje velja ali povsem velja le 40 %.

Tabela 7 nadalje prikazuje razlike glede na spol: opazno je predvsem, da dekleta veliko bolje ocenjujejo svoje poznavanje trendov ustvarjanja vsebin na družbenih omrežjih v primerjavi s fanti.

Tabela 7: Samoocenjevanje veščin na področju digitalnih kompetenc glede na spol (povprečja)

Domena/področje (Digcomp) – povprečja glede na spol (moški/ženski)	**Skupno** (N=1401)	Fantje (N=742)	Dekleta (N=659)
Informacijska in medijska pismenost	**3,86**	3,88	3,87
Komuniciranje in sodelovanje	**4,07**	4,07	4,11
Ustvarjanje digitalnih vsebin	**3,76**	3,61	3,98
Varnost	**3,49**	3,74	3,20
Reševanje problemov *(2 spremenljivki)*	**3,47**	3,60	3,32

Pokazala se je tudi razlika v odgovorih med srednješolci, ki obiskujejo poklicne programe ter tistimi, ki obiskujejo srednje strokovne šole in gimnazije (Tabela 8: Samoocenjevanje veščin digitalnih kompetenc na petih področjij glede na tip srednje šole (povprečja)). Vprašani s srednjih šol in gimnazij so odgovarjali precej podobno, odstopanje od povprečja navzdol se je pokazalo pri srednješolcih s poklicnih šol, razen pri reševanju problemov, kjer so srednješolci s poklicnih šol odgovarjali znotraj povprečja, gimnazijci pa so se tu odgovarjali nekoliko pod povprečjem.

Tabela 8: Samoocenjevanje veščin digitalnih kompetenc na petih področjij glede na tip srednje šole (povprečja)

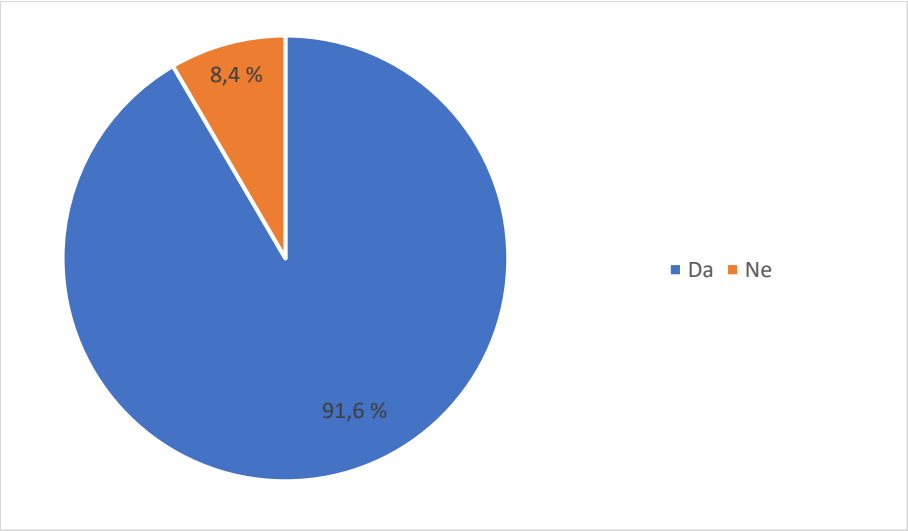
Domena/področje (Digcomp)	**Skupno (N=1472)**	Poklicni programi (N=94)	Srednji strokovni programi (N=967)	Gimnazijski programi (N=411)
Informacijska in medijska pismenost	**3,86**	3,59	3,89	3,89
Komuniciranje in sodelovanje	**4,07**	3,82	4,10	4,08
Ustvarjanje digitalnih vsebin	**3,76**	3,66	3,80	3,71
Varnost	**3,49**	3,26	3,55	3,39
Reševanje problemov *(2 spremenljivki)*	**3,47**	3,48	3,54	3,30

5 Raba orodij umetne inteligence

Zanimalo nas je tudi, v kolikšni meri srednješolci že uporabljajo orodja generativne umetne inteligence (GUI). Odgovori so pokazali, da je kar 91,6 % vprašanih srednješolcev že uporabilo ta orodja, zgolj 8,4% pa jih orodij umetne inteligence še ni uporabilo.

DIGITALNA
ZRELOST
MLADIH

Slika 7: Uporaba generativne umetne inteligence

N=1508
Vprašanje: Ali ste že uporabili orodja generativne umetne inteligence?

Glede na spol med temi, ki so že uporabili orodja GUI, namreč ni veliko razlik (Tabela 9). Vidimo, da je malenkost več deklet (93,1 %) dejalo, da so že uporabile orodja GUI.

Glede na šolski program, pa so razlike večje – med dijaki poklicnega programa je 80,4 % takih, ki so že uporabili orodja GUI, med tem ko je med gimnazijci takih kar 93,9 %.

Tabela 9: Uporaba orodij generativne umetne inteligence glede na spol

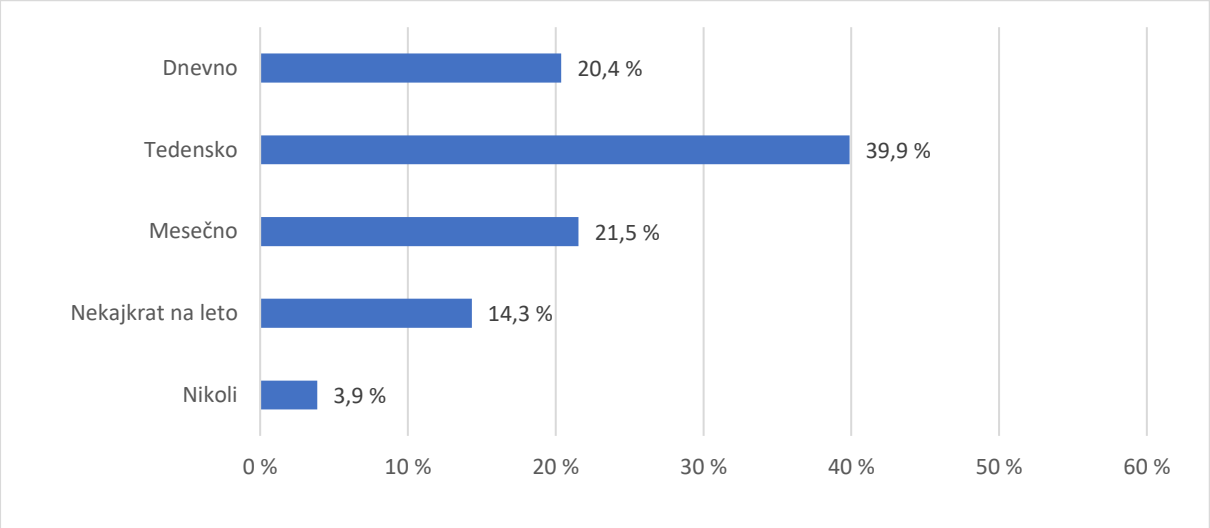
spol	**%**	**N**
Fantje	91,7%	738
Dekleta	93,1%	655

Tabela 10: Uporaba orodij generativne umetne inteligence glede na SŠ program

Srednješolski program	**%**	**N**
Poklicni programi	80,4%	92
Srednji strokovni	92,1%	959
Gimnazijski	93,9%	410

Na vprašanje, kako pogosto uporabljajo orodja GUI pri šolskem delu, je 39,9 % vprašanih odgovorilo, da tedensko, 20,4 % jih uporablja ta orodja dnevno in 21,5 % mesečno. Da orodja umetne intelignce uporabljajo zgolj nekajkrat na leto, je odgovorilo 14,3 % srednješolcev.

Slika 8: Pogostost uporabe orodij generativne umetne inteligence pri šolskem delu

N=1369
Vprašanje: Kako pogosto uporabljate orodja generativne umetne inteligence pri šolskem delu?

Zanimalo nas je, ali obstajajo razlike v uporabi orodij GUI glede na spol. Ugotavljamo, da 5 % več srednješolk uporablja orodja umetne inteligence na tedenski bazi, pri dnevni, mesečni in letni uporabi pa je za odstotek in pol več srednješolcev (Tabela 11).

Glede na srednješolski program je dnevna uporaba orodij umetne inteligence najbolj razširjena v srednjih strokovnih programih, na gimnazijskih programih jo uporabljajo tedensko, na poklicnih programih pa zgolj mesečno ali nekajkrat na leto (Tabela 12).

Tabela 11: Pogostost uporabe orodij generativne umetne inteligence pri šolskem delu glede na spol

spol	Dnevno	Tedensko	Mesečno	Nekajkrat na leto	Nikoli
fantje (N=675)	20,6 %	38,7 %	21,6 %	14,5 %	4,6 %
dekleta (N=607)	18,9 %	43,7 %	21,3 %	13,2 %	3,0 %

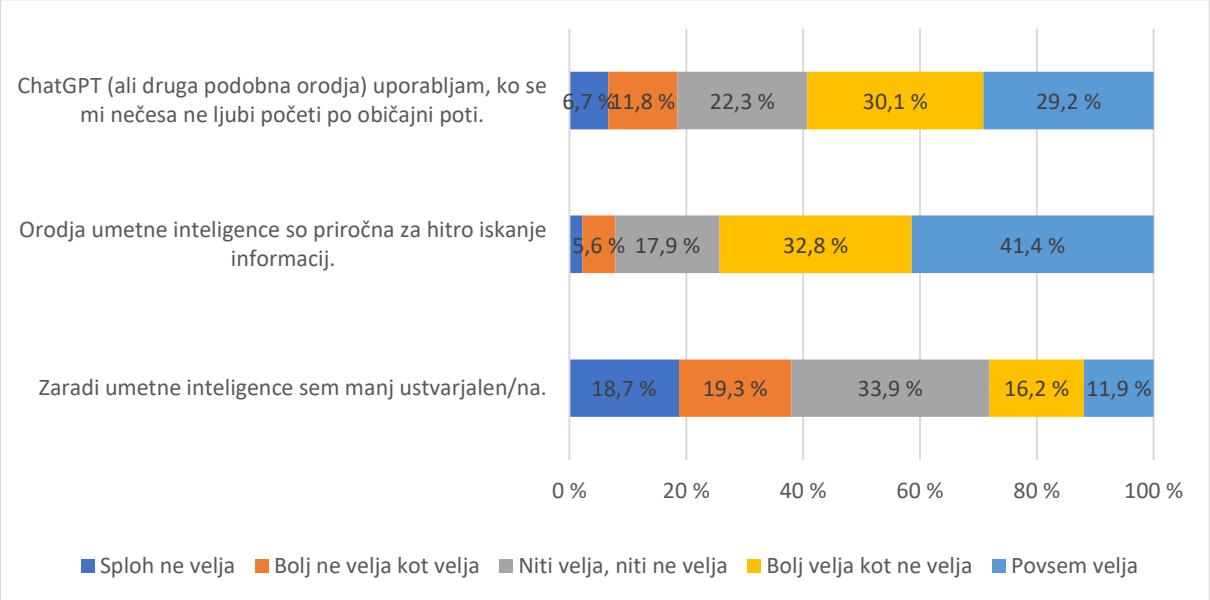
Tabela 12: Pogostost uporabe orodij generativne umetne inteligence pri šolskem delu glede na SŠ program

Srednješolski program	Dnevno	Tedensko	Mesečno	Nekajkrat na leto	Nikoli
Poklicni programi	15,1 %	32,9 %	31,5 %	17,8 %	2,7 %

(N=73)					
Srednji strokovni programi (N=879)	22,1 %	39,2 %	20,0 %	14,0 %	4,7 %
Gimnazijski programi (N=385)	17,7 %	42,3 %	23,9 %	14,0 %	2,1 %

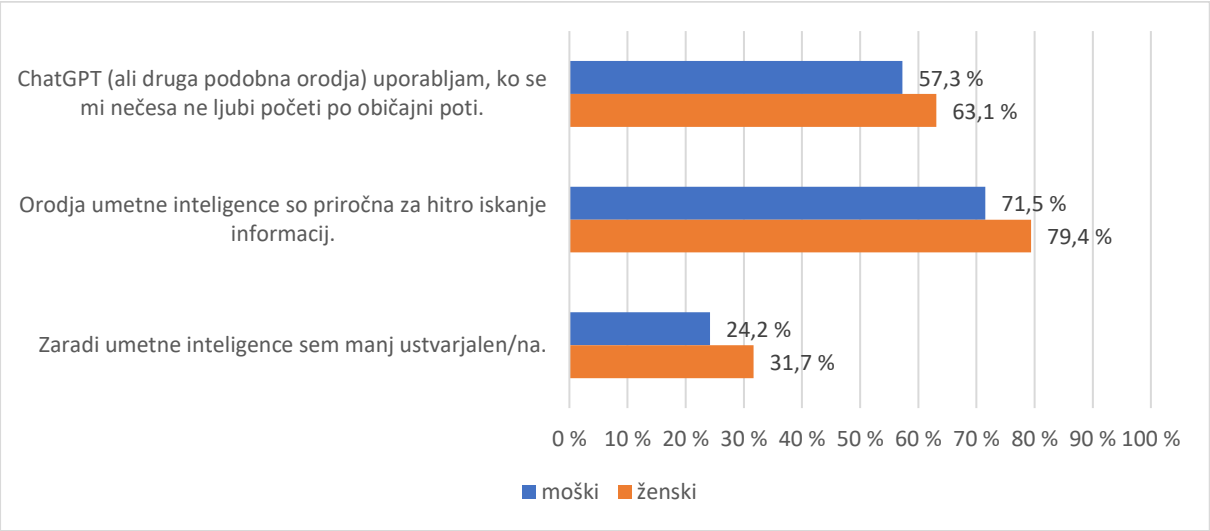
Ko smo dijake povprašali o tem, za katere namene najpogosteje uporabljajo orodja umetne inteligence, je 74,2 % vprašanih odgovorilo, da je to najpriročnejši način za hitro iskanje informacij, 59,3 % pa orodja GUI uporablja, ko se jim nečesa ne ljubi početi po običajni poti. Večina vprašanih ne opazi, da bi bili zaradi umetne inteligence manj ustvarjalni, dobra četrtina (27,1 %) pa meni, da je njihova ustvarjalnost zaradi GUI manjša. Da je njihova ustvarjalnost manjša, je opazilo 7,5 % več srednješolk kot srednješolcev (Slika 10). Prav tako je to opazilo 10 % več srednješolcev na poklicnih programih, v primerjavi z gimanzijskimi in strokovnimi programi (Slika 11).

Slika 9: Odnos do uporabe orodij generativne umetne inteligence - skupno

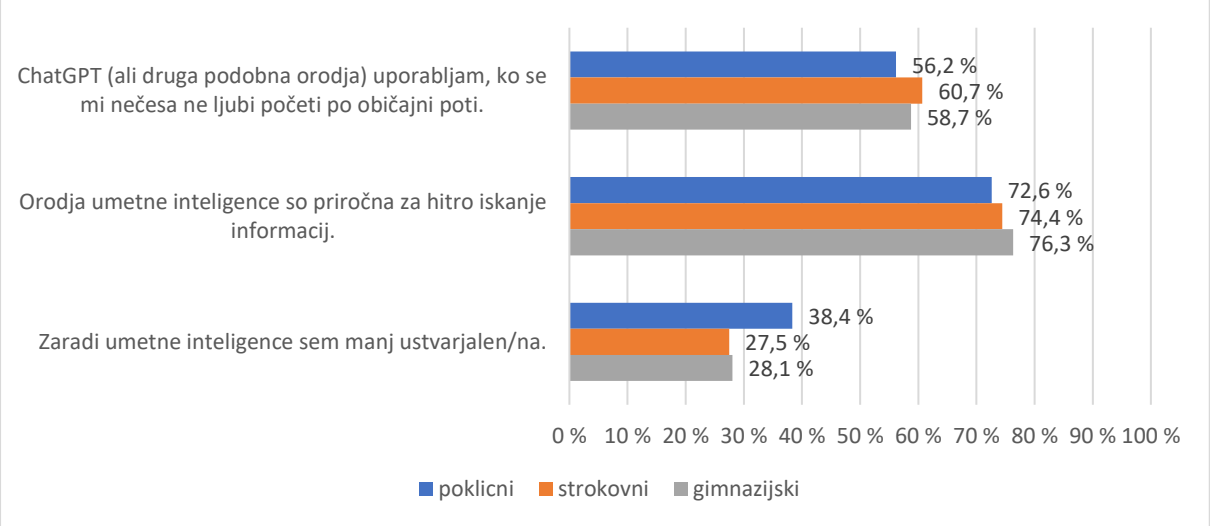

N=1366
Vprašanje: Označite, v kolikšni meri za vas velja...

Slika 10: Odnos do uporabe orodij generativne umetne inteligence glede na spol (bolj velja in povsem velja)

N (fantje) = 675; N (dekleta) = 607
Vprašanje: Označite, v kolikšni meri za vas velja...
Slika 11: Odnos do uporabe generativne umetne inteligence glede na SŠ program (bolj velja in povsem velja)

N (poklicni) = 73; N (strokovni) = 879; N (gimnazijski) = 385
Vprašanje: Označite, v kolikšni meri za vas velja...

6 Digitalna zrelost

Digitalno zrelost smo merili s sklopom vprašanj v t.i Digital Maturity Inventory (DIMI), ki so jih razvili že Laaber in drugi.[2] Digitalna zrelost je konceptualizirana kot samostojna uporaba

[2] Franziska Laaber, Arnd Florack, Teresa Koch, Marco Hubert, Digital maturity: Development and validation of the Digital Maturity Inventory (DIMI), Computers in Human Behavior, Volume 143, 2023, 107709, ISSN 0747-5632, https://doi.org/10.1016/j.chb.2023.107709.

digitalnih tehnologij, ki podpira psihološko rast in dobrobit, hkrati pa je za digitalno zrele uporabnike značilno, da se znajo zaščititi pred potencialnimi grožnjami in upoštevajo potrebe družbenega okolja. Merski konstrukt za anketno raziskovanje je tako sestavljen iz 8 ločenih kategorij:

1. Individualna rast v digitalnih kontekstih
2. Zavedanje o digitalnih tveganjih
3. Avtonomna raba mobilnih naprav
4. Avtonomija znotraj digitalnih okolij
5. Iskanje podpore glede digitalnih težav
6. Spoštljivost do drugih v digitalnih okoljih
7. Regulacija negativnih čustev v digitalnih okoljih
8. Regulacija impulzov v digitalnih okoljih

V naslednji tabeli so povprečja preračunana tako, da so trditve v vsaki kategoriji združene. Interpretacije pa delujejo podobno kot prej – trditve glede regulacije negativnih čustev so narejene v smeri, da višje povprečje pomeni slabšo regulacijo čustev.
Najvišje povprečje imajo trditve v povezavi z avtonomijo znotraj digitalnih okolij: mladi menijo, da se povečini sami odločajo o vsebinah, ki si jih ogledujejo na napravah, ter počnejo stvari, ki so jim všeč.

Tabela 13: Digitalna zrelost

Kategorija	***Ko uporabljam napravo...***	**Skupno povprečje**
Individualna rast v digitalnih kontekstih	*se naučim kaj koristnega.*	3,61
	pridobivam nove veščine.	3,51
	se naučim kaj novega.	3,71
Zavedanje o digitalnih tveganjih	*mi je moja varnost zelo pomembna.*	4,16
Avtonomna raba mobilnih naprav	*sem vedno povezan/a z internetom, da ne bi česa zamudil/a.*	3,28
	imam občutek, da moram biti ves čas dosegljiv.	2,98
	imam občutek, da naprava nadzoruje moje življenje.	2,66
Avtonomija znotraj digitalnih okolij	*samostojno izbiram vsebine, ki si jih želim ogledati.*	4,26
	počnem stvari, ki so mi všeč.	4,19
	sam/a odločam, kaj bom počel/a.	4,26
Iskanje podpore glede digitalnih težav	*in naletim na problem z drugo osebo, prosim nekoga za pomoč.*	2,51
	in naletim na tehnično težavo, prosim nekoga za pomoč.	2,68
Spoštljivost do drugih v digitalnih okoljih	*mi je mar za čustva drugih.*	3,68

	in če se s kom ne strinjam, pazim da nisem nesramen/na.	3,61
	poskrbim, da fotografije, ki jih objavim ali pošiljam, ne bi koga užalile ali spravile v težave.	3,89
	spoštujem mnenja in znanje drugih.	3,83
Regulacija impulzov v digitalnih okoljih*	*in me kdo kritizira, se običajno odzovem takoj, ne da bi pomislil/a na posledice.*	2,66
Regulacija negativnih čustev v digitalnih okoljih*	*in me pri tem kaj razjezi, sem še dolgo slabe volje.*	2,57
	in me pri tem kaj razjezi, potrebujem veliko časa, da se spet počutim bolje.	2,41
	in me kdo užali, mu poskusim to tudi vrniti.	2,77
	in me pri tem kaj razjezi, me je težko spraviti v boljšo voljo.	2,39
	in me pri tem kaj razjezi, običajno odreagiram prehitro, kar kasneje tudi obžalujem.	2,60

**višje povprečje pomeni slabšo regulacijo negativnih čustev*
Vprašanje: Ko uporabljam napravo,... 5-stopenjska lestvica (1=nikoli, 2=redko, 3=občasno, 4=pogosto, 5=vedno)

Nasprotno pa nižja povprečja vidimo pri kategoriji »iskanje podpore glede digitalnih težav«, posebej je to povprečje nižje pri fantih (2,38 – kar pomeni, da se redko obrnejo na pomoč drugih).

Tabela 14: Digitalna zrelost glede na spol

	Skupno (n=1544)	St. odklon	fantje (n=738)	St. odklon	dekleta (n=656)	St. odklon
Individualna rast v digitalnih kontekstih	3,61	0,76	3,65	0,78	3,59	0,70
Zavedanje o digitalnih tveganjih	4,16	0,99	4,09	1,01	4,33	0,89
Avtonomna raba mobilnih naprav	2,97	0,87	2,89	0,89	3,07	0,81
Avtonomija znotraj digitalnih okolij	4,23	0,71	4,24	0,69	4,29	0,65
Iskanje podpore glede digitalnih težav	2,60	0,94	2,38	0,92	2,86	0,88

Spoštljivost do drugih v digitalnih okoljih	3,75	0,89	3,56	0,86	4,05	0,79
Regulacija impulzov v digitalnih okoljih*	2,66	1,21	2,70	1,20	2,57	1,21
Regulacija negativnih čustev v digitalnih okoljih*	2,60	0,85	2,61	0,84	2,56	0,86

Vprašanje: Ko uporabljam napravo,... 5-stopenjska lestvica (1=nikoli, 2=redko, 3=občasno, 4=pogosto, 5=vedno)
**višje povprečje pomeni slabšo regulacijo negativnih čustev*

Tabela 15: Digitalna zrelost glede na tip SŠ programa

	Skupno (n=1544)	St. odklon	Poklicni (n=93)	St. odklon	Strokovni (n=962)	St. odklon	Gimnazijski (n=408)	St. odklon
Individualna rast v digitalnih kontekstih	3,61	0,76	3,43	0,95	3,68	0,73	3,53	0,74
Zavedanje o digitalnih tveganjih	4,16	0,99	3,99	1,14	4,20	0,96	4,14	1,01
Avtonomna raba mobilnih naprav	2,97	0,87	2,93	0,84	2,98	0,87	2,95	0,87
Avtonomija znotraj digitalnih okolij	4,23	0,71	4,08	0,92	4,27	0,66	4,24	0,68
Iskanje podpore glede digitalnih težav	2,60	0,94	2,78	1,09	2,59	0,94	2,61	0,91
Spoštljivost do drugih v digitalnih okoljih	3,75	0,89	3,49	1,06	3,74	0,86	3,87	0,89
Regulacija impulzov v digitalnih okoljih*	2,66	1,21	2,92	1,28	2,72	1,22	2,48	1,17
Regulacija negativnih čustev v digitalnih okoljih*	2,60	0,85	2,72	0,79	2,66	0,88	2,44	0,79

Tabela 16 prikazuje korelacije med različnimi dimenzijami digitalnih zrelosti, kjer so izračunana povprečja za vsako dimenzijo. Iz tabele razberemo, da se vse dimenzije povezujejo pozitivno, so pa nekatere povezave šibke in niso statistično značilne, med nekaterimi dimenzijami pa zaznamo močnejše in statistično značilne povezave.

Tako se precej močno povezujeta trditvi »spoštljivost do drugih v digitalnih okoljih« in »regulacija negativnih čustev v digitalnih okoljih« ($r=0,574$, $p<0,01$) ter trditvi »regulacija negativnih čustev v digitalnih okoljih« in »avtonomna raba mobilnih naprav« ($r=0,487$, $p<0,01$). Podobno močna je tudi povezanost med dimenzijama »spoštljivost do drugih v digitalnih okoljih« in »zavedanje o digitalnih tveganjih« ($r=0,420$, $p<0,01$) ter med »avtonomija znotraj digitalnih okolij« in »individualna rast v digitalnih kontekstih« ($r=0,424$, $p<0,01$).

Tabela 16: Korelacije med različnimi dimenzijami digitalne zrelosti

	Individualna rast v digitalnih kontekstih	Zavedanje o digitalnih tveganjih	Avtonomna raba mobilnih naprav	Avtonomija znotraj digitalnih okolij	Iskanje podpore glede digitalnih težav	Spoštljivost do drugih v digitalnih okoljih	Regulacija impulzov v digitalnih okoljih	Regulacija negativnih čustev v digitalnih okoljih
Individualna rast v digitalnih kontekstih	1	.358**	.194**	.424**	.134**	.219**	.111**	.094**
Zavedanje o digitalnih tveganjih	**.358****	1	.092**	.378**	.144**	.420**	-.106**	-.062*
Avtonomna raba mobilnih naprav	.194**	.092**	1	.081**	.241**	.070**	.302**	.487**
Avtonomija znotraj digitalnih okolij	**.424****	.378**	.081**	1	0,01	.276**	0,033	-0,050
Iskanje podpore glede digitalnih težav	.134**	.144**	.241**	0,01	1	.249**	.158**	.345**
Spoštljivost do drugih v digitalnih okoljih	.219**	**.420****	.070**	.276**	.249**	1	-.231**	-.093**
Regulacija impulzov v digitalnih okoljih	.111**	-.106**	.302**	0,03	.158**	-.231**	1	.574**
Regulacija negativnih čustev v digitalnih okoljih	.094**	-.062*	**.487****	-0,05	.345**	-.093**	**.574****	1

*** - statistično značilna korelacija (p<0.01)*
** - statistično značilna korelacija (p<0.05)*

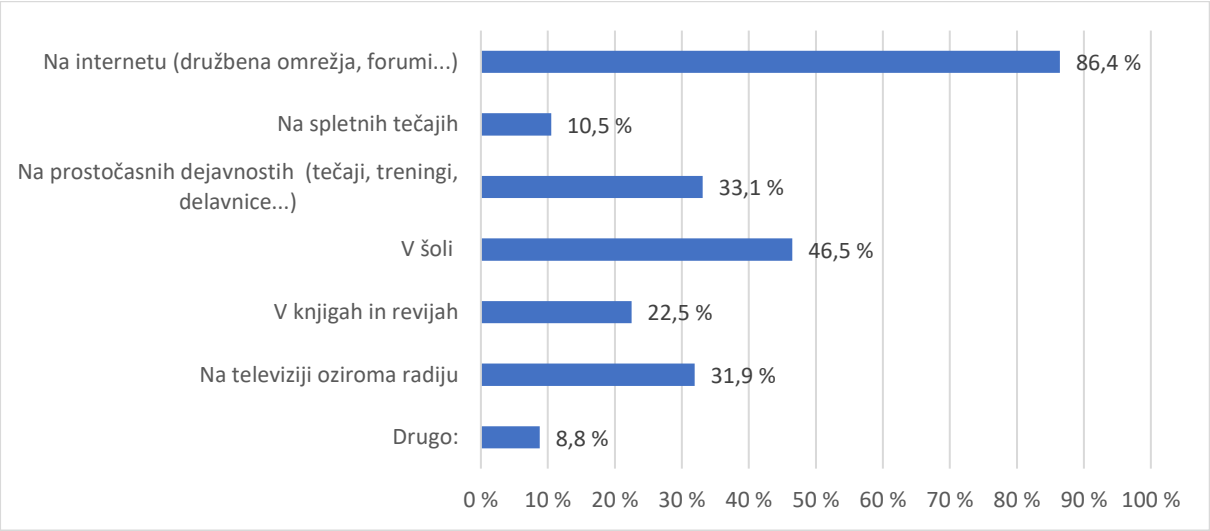
7 Pridobivanje znanj

7.1 Prostori pridobivanja znanj

Zanimalo nas je, kje srednješolci običajno pridobivajo znanja oziroma ideje za stvari, ki jih trenutno zanimajo v vsakdanjem življenju. Možnih je bilo več odgovorov in rezultati kažejo, da največkrat srednješolci, kar v 86,4 %, iščejo znanje in ideje na internetu, sledi šola s 46,5 %, nato prostočasne dejavnosti in televizija oziroma radio in nazadnje knjige ter revije. Preko spletnih tečajev išče znanje in ideje le 10 % vprašanih.

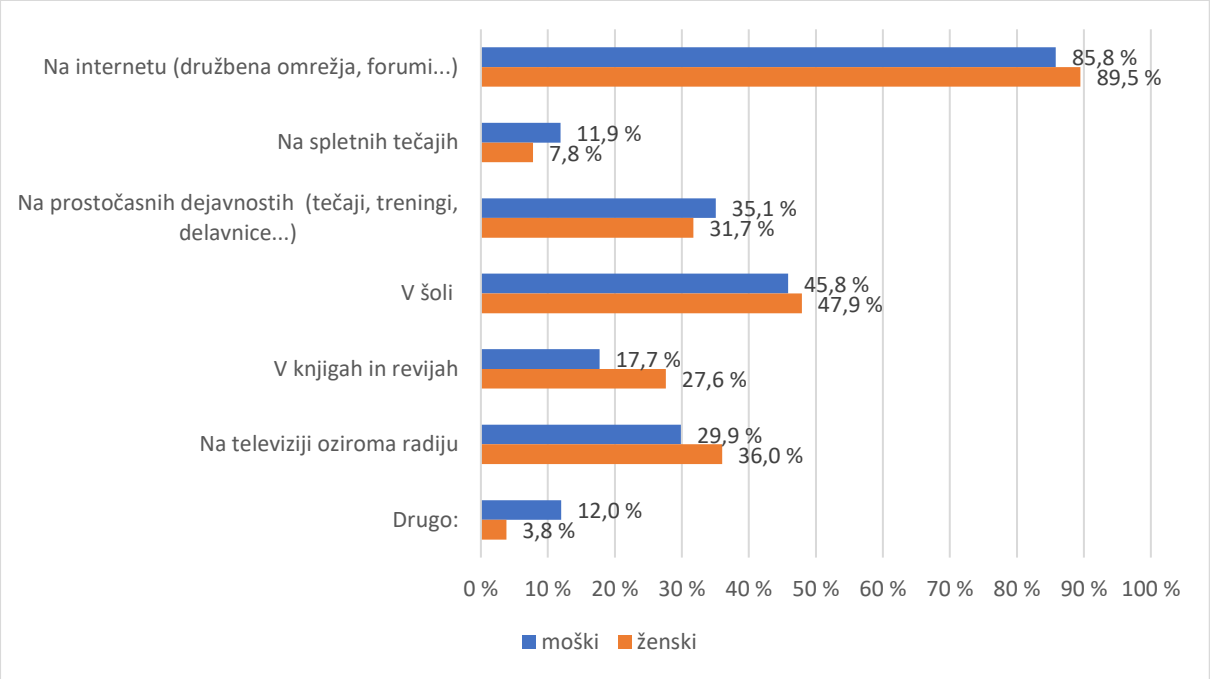
Razlike med spoloma so majhne, razen pri knjigah, po katerih posegajo srednješolke za 10 % več kot srednješolci. Več srednješolk tudi vidi televizijo in radio kot vir znanja, medtem ko so srednješolci navedli še druge, neopredeljene vire znanja.

Slika 12: Viri pridobivanja znanj oziroma idej

N=1495
Vprašanje: Kje običajno pridobivate znanja oziroma ideje za stvari, ki vas trenutno zanimajo v vsakdanjem življenju?

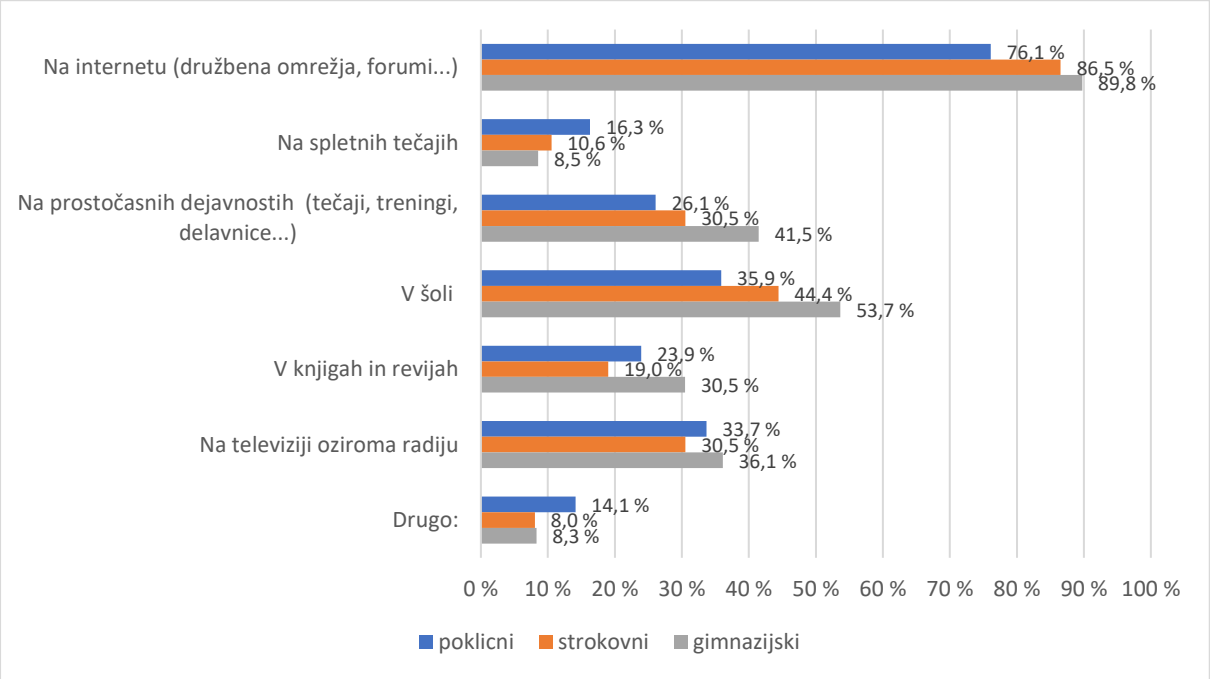
Slika 13: Viri pridobivanja znanj oziroma idej glede na spol

N (fantje) = 733; N (dekleta) = 656
Vprašanje: Kje običajno pridobivate znanja oziroma ideje za stvari, ki vas trenutno zanimajo v vsakdanjem življenju?

Pokazale so se tudi razlike med srednješolskimi programi. Internet kot glavni vir znanja je navedlo skoraj 90 % gimnazijcev, nekaj manj (86,5 %) srednješolcev s strokovnih programov in le 76 % srednješolcev s poklicnih programov. Slednji več znanja iščejo preko spletnih tečajev (16,3 %) in drugih, nenavedenih virov (14,1 %). Za gimnazijce je šola vir znanja in informacij v skoraj 54 %, medtem ko je za srednješolce s strokovnih programov šola vir znanja v 44,4 %, za tiste s poklicnih programov pa slabih 36 %. Tretjino virov znanja za gimnazijce predstavljajo knjige in revije, medtem, ko ta vir znanja izberejo srednješolci na strokovnih programih le v 19 %.

Slika 14: Viri prodobivanja znanj oziroma idej glede na SŠ program

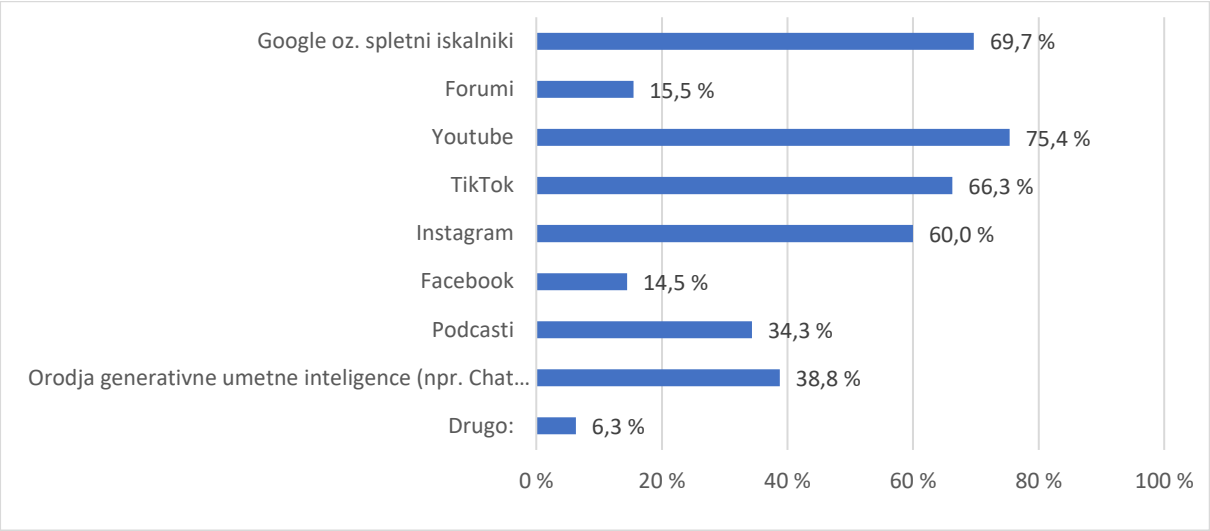

N (poklicni) = 92; N (strokovni) = 957; N (gimnazijski) = 410
Vprašanje: Kje običajno pridobivate znanja oziroma ideje za stvari, ki vas trenutno zanimajo v vsakdanjem življenju?

V nadaljevanju nas je zanimalo, kje dijaki na internetu iščejo informacije in znanje. Največji vir znanj predstavlja s 75,4 % spletna platforma YouTube. Sledi Google s 69,7 %, nato TikTok s 66,3 % ter Instagram s 60 %. Vir znanja so v skoraj 40 % postala tudi orodja generativne umetne inteligence, 34,3 % vprašanih pa znanje poišče prek poslušanja podcastov. Najmanj srednješolcev išče znanje na forumih in preko Facebooka.

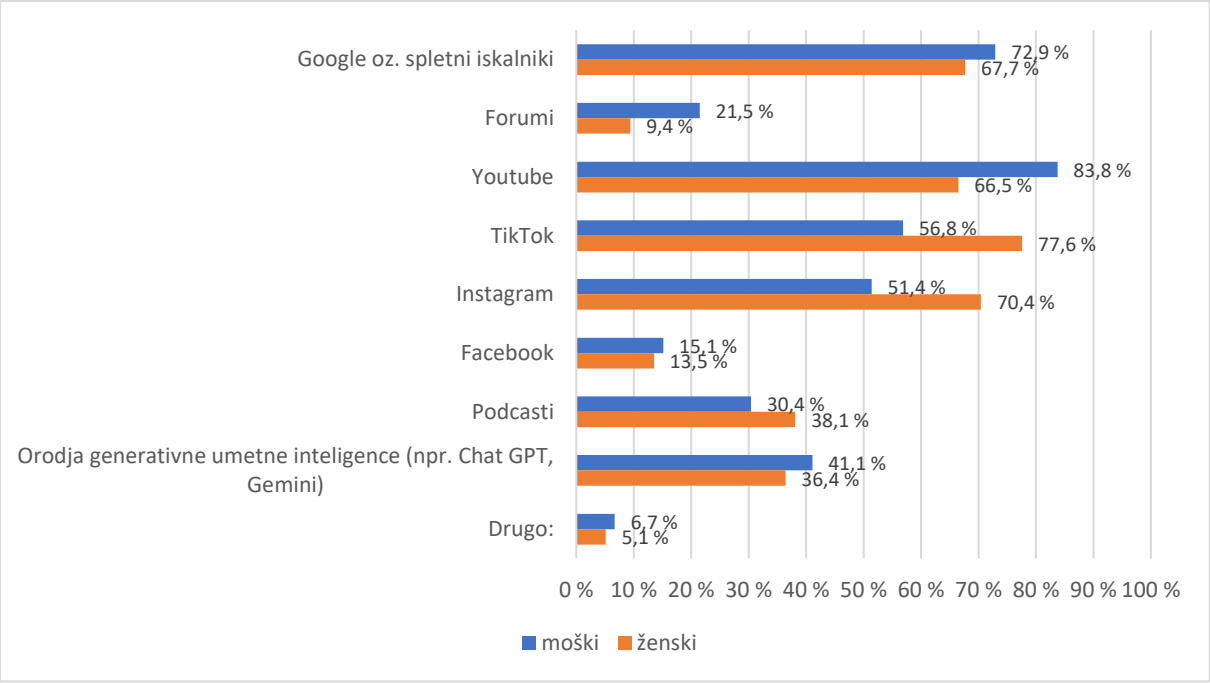
Glede na vir znanja se je pokazala tudi razlika med spoloma (Slika 16), saj je TikTok in Instagram kot vir znanja izbrala petina več srednješolk kot srednješolcev. Slednji večkrat poiščejo znanje na YouTube spletni platformi in na forumih.

Slika 15: Viri pridobivanja znanja na spletu

N=1287
Vprašanje: Dejali ste, da pridobivate znanje tudi na spletu. Kje na spletu pridobivate znanje oziroma ideje za stvari, ki vas zanimajo v vsakdanjem življenju?

Slika 16: Viri pridobivanja znanja na spletu glede na spol

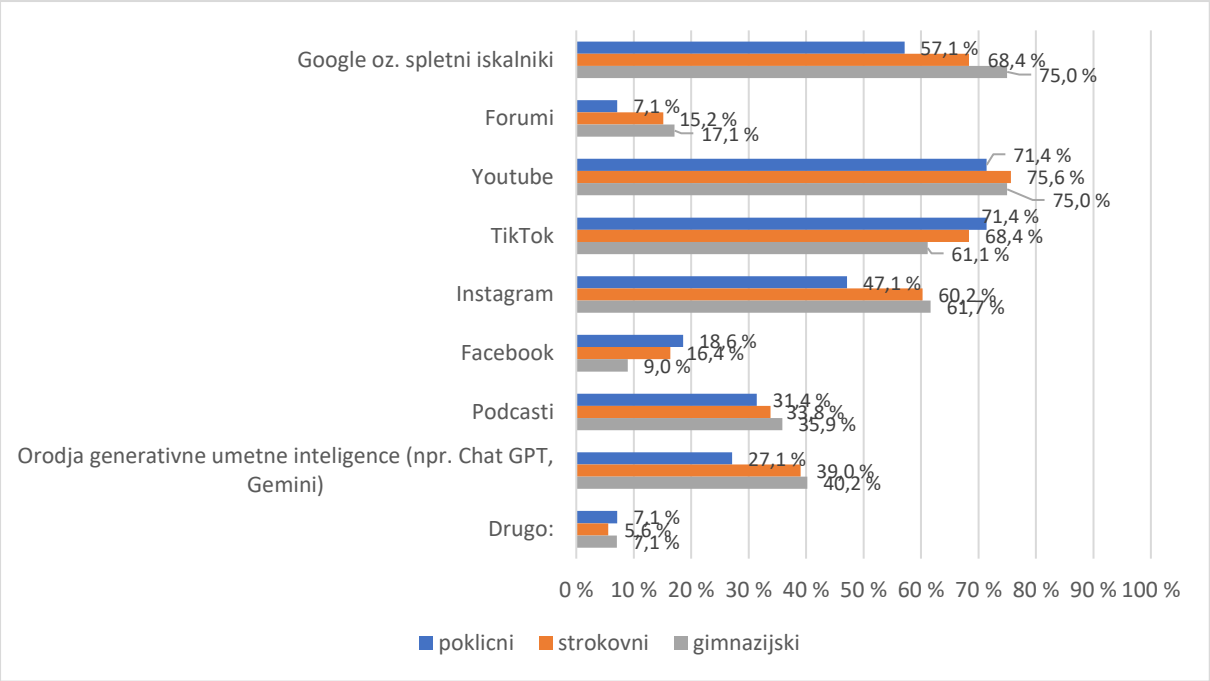

N (fantje) = 628; N (dekleta) = 585
Vprašanje: Dejali ste, da pridobivate znanje tudi na spletu. Kje na spletu pridobivate znanje oziroma ideje za stvari, ki vas zanimajo v vsakdanjem življenju?

DIGITALNA
ZRELOST
MLADIH

Razlike v virih za pridobivanje znanja so tudi med srednješolskimi programi (Slika 17). Srednješolci z gimnazijskih programov se največ poslužujejo iskanja s spletnimi brskalniki, YouTube-a in Instagrama ter orodij generativne umetne inteligence. Pri srednješolcih s poklicnih programov pa sta na prvem mestu YouTube in TikTok, šele nato Google in spletni iskalniki, sledi Instagram in poslušanje podkastov. Facebook kot vir znanja srednješolci s poklicnih programov uporabljajo v 18,6 %, medtem ko gimnazijci zgolj v 9 %.

Slika 17: Viri pridobivanja znanja na spletu glede na SŠ program

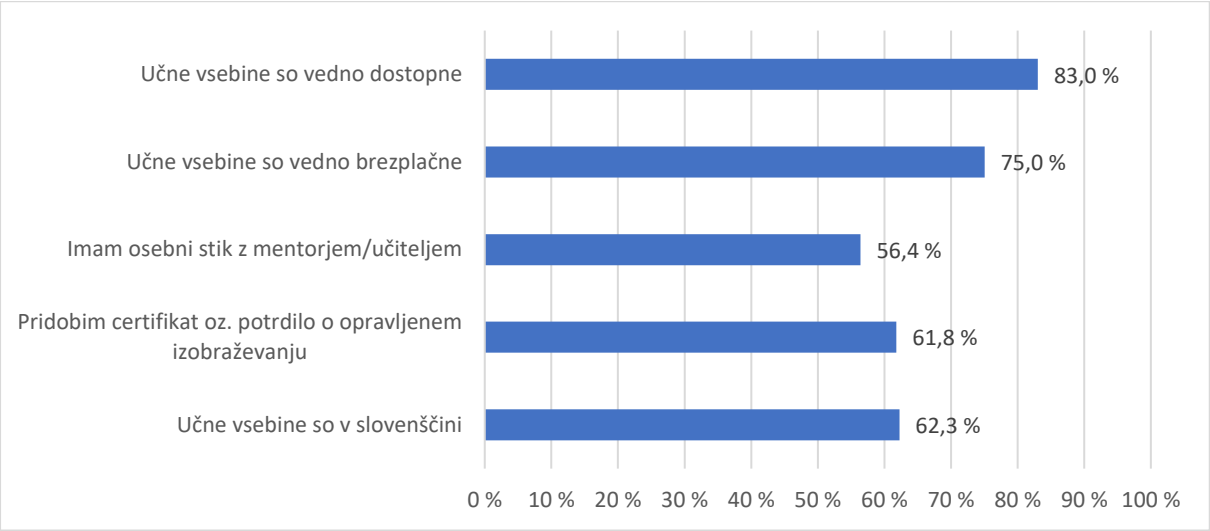

N (poklicni) = 70; N (strokovni) = 825; N (gimnazijski) = 368
Vprašanje: Dejali ste, da pridobivate znanje tudi na spletu. Kje na spletu pridobivate znanje oziroma ideje za stvari, ki vas zanimajo v vsakdanjem življenju?

7.2 Pridobivanje digitalnih veščin

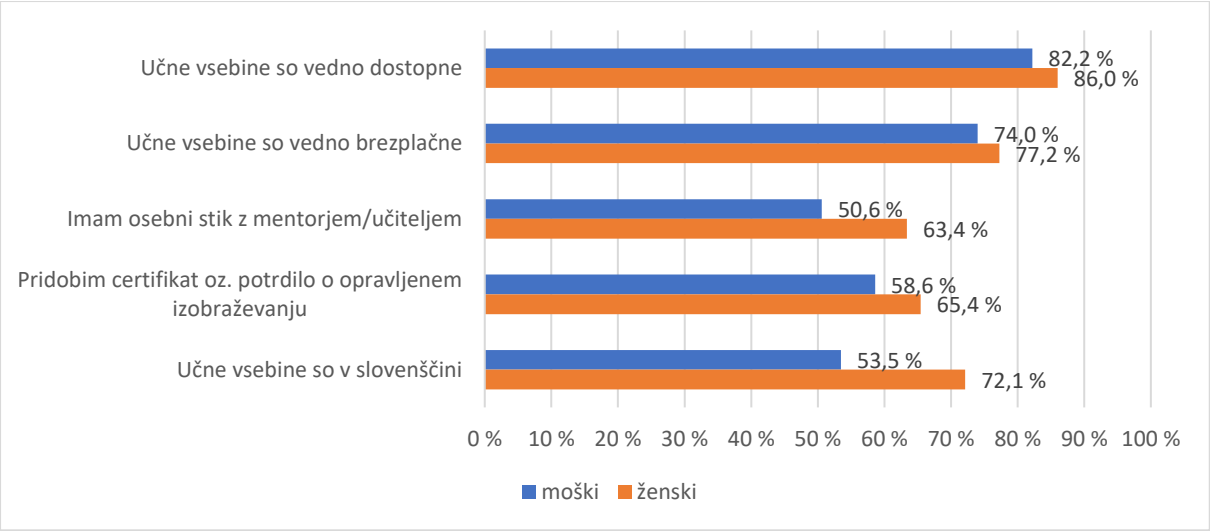
Pri pridobivanju digitalnih veščin je srednješolcem najbolj pomembno, da so učne vsebine vedno dostopne (83 %) ter brezplačne (75 %). Nekaj čez 60 % jih je označilo, da je pomembno, da so učne vsebine v slovenskem jeziku in, da pridobijo certifikat oz. potrdilo o opravljenem izobraževanju, najmanj pomemben pa se jim zdi stik z mentorjem oz. učiteljem. Ravno pri slednjem pa je razlika med dekleti, ki se jim ta stik zdi bolj pomemben (63,4 %) kot fanti (50,6 %). Skoraj 20 % več srednješolk kot srednješolcev je tudi izbralo, da jim je pomembno, da je vsebina v slovenščini.

Slika 18: Kaj je za mlade pomembno pri učnih vsebinah?

N=1334
Vprašanje: Pri pridobivanju digitalnih veščin mi je pomembno…:

Slika 19: Kaj je za mlade pomembno pri učnih vsebinah glede na spol

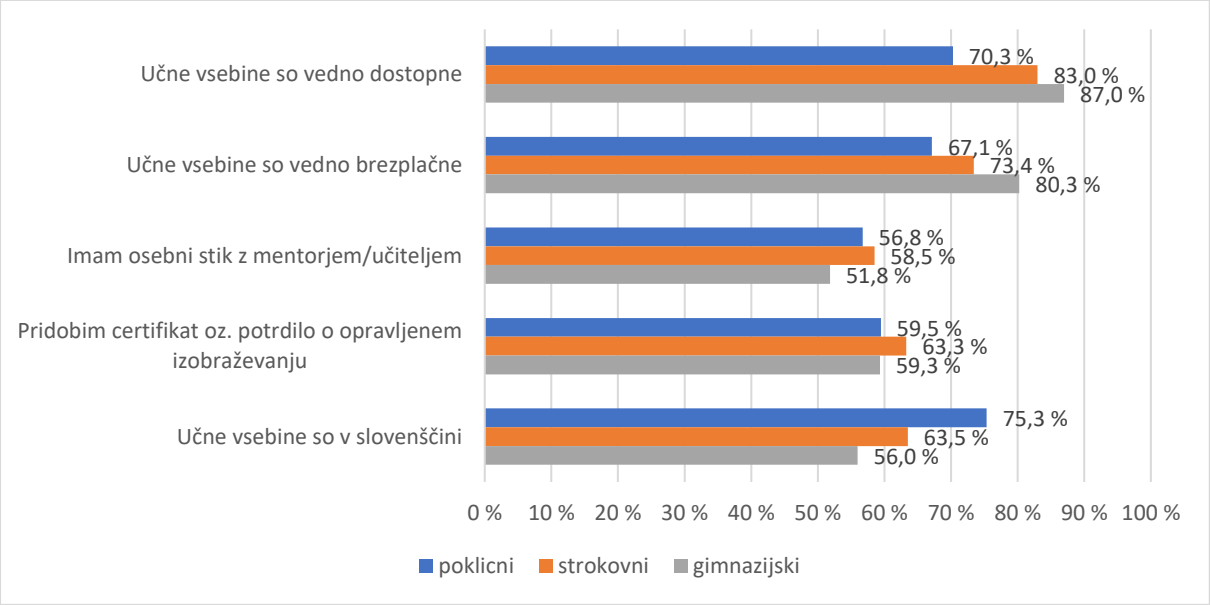

N (fantje) = 658; N (dekleta) = 591
Vprašanje: Pri pridobivanju digitalnih veščin mi je pomembno …:

Pri tem vprašanju so se pokazale tudi razlike glede na srednješolski program (**Error! Reference source not found.**): da so učne vsebine v slovenščini, je pomembno 75,3 % srednješolcem, ki obiskujejo poklicne programe in zgolj 56 % gimnazijcem. Dijaki na srednješolskih strokovnih programih so nekje vmes - 63,5 %.

Večja je tudi razlika v odgovorih o dostopnosti. Kar 87 % gimnazijcev je izrazilo, da jim je nenehna dostopnost pomembna, medtem ko je bilo srednješolcem iz srednjih strokovnih programov to pomembno v 83 %, srednješolcem s poklicnih šol pa zgolj v 70 %. Gimnazijci tudi ocenjujejo, da je pomembno, da so vsebine brezplačne (80,3 %), srednješolcem s srednjih strokovnih programov je to pomembno 73,4 % in tistim s poklicnih programov zgolj 67,1 %.

Slika 20: Kaj je pomembno pri učnih vsebinah glede na SŠ program

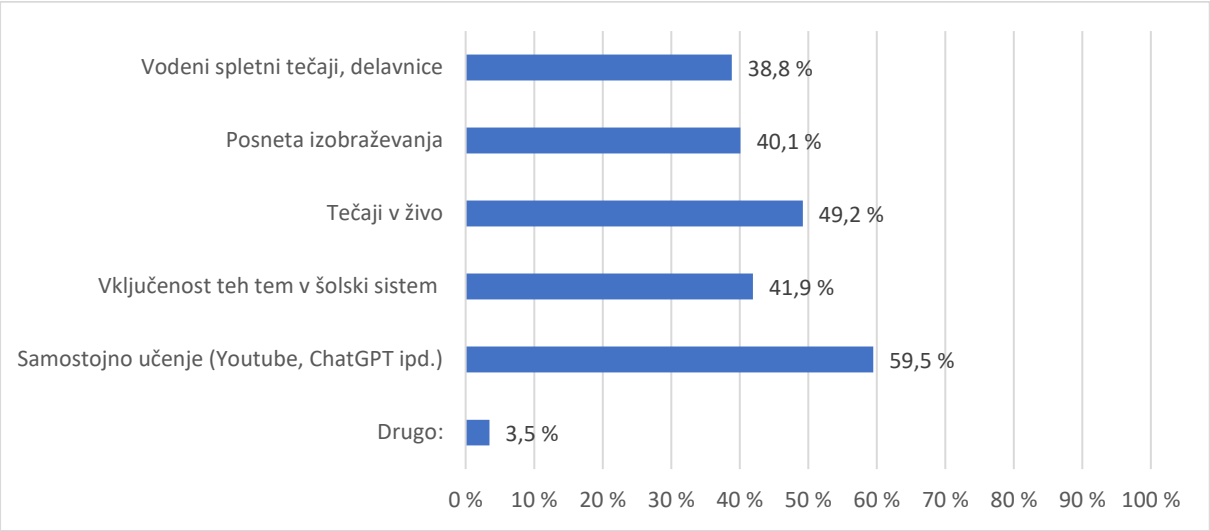

N (poklicni) = 74; N (strokovni) = 853; N (gimnazijski) = 384
Vprašanje: Pri pridobivanju digitalnih veščin mi je pomembno:

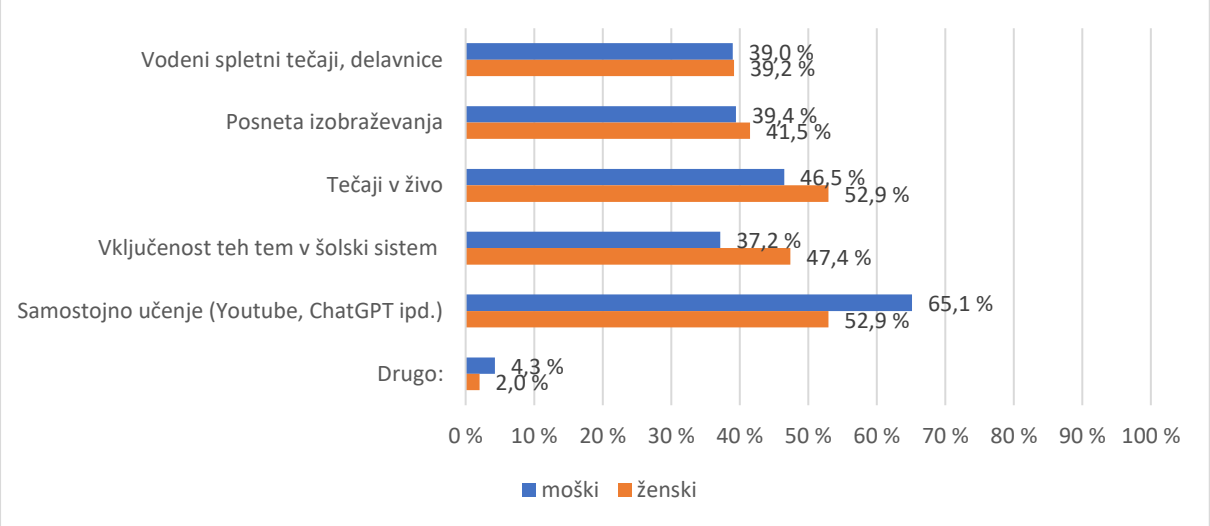
Vprašali smo jih tudi, kateri načini so po njihovem mnenju najbolj primerni za pridobivanje digitalnih veščin: največ, skoraj 60 % dijakov, preferira samostojno učenje s pomočjo YouTube-a, chatGpt-ja ipd. Na drugo mesto so postavili tečaje v živo, sledijo pa vključenost tem v šolski sistem in skoraj enako so vrednotena posneta izobraževanja ter vodeni spletni tečaji.

Največja razlika po spolu je pri samostojnem učenju, kjer se 65,1 % srednješolcem zdi to najprimernejši način, medtem ko je odstotek srednješolk le 52,9 %. Njim se zdijo primernejši tečaji v živo in da so teme vključene v šolski sistem.

Slika 21: Najbolj primerni načini za pridobivanje digitalnih veščin

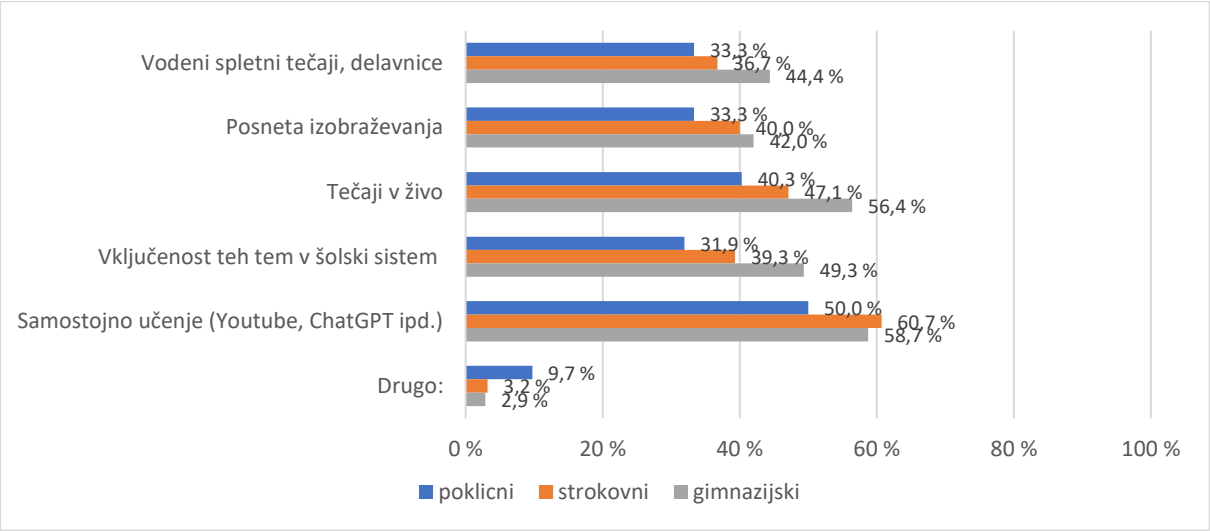
N=1321
Vprašanje: Označite, kateri načini so po vašem mnenju najbolj primerni za pridobivanje digitalnih veščin?
Slika 22: Najbolj primerni načini za pridobivanje digitalnih veščin glede na spol

N (fantje) = 654; N (dekleta) = 595
Vprašanje: Označite, kateri načini so po vašem mnenju najbolj primerni za pridobivanje digitalnih veščin?

Srednješolci so primernost načinov za pridobivanje digitalnih veščin različno ocenjevali tudi glede na program, ki ga obiskujejo. Samostojno učenje s 60,7 % prevladuje pri srednješolcih na strokovnih programih, 2 % manj pri gimnazijcih, pri srednješolcih na poklicnih programih jih je ta način izbrala natanko polovica. Pri ostalih načinih pridobivanja znanja so gimnazijci izbirali nekaj odstotkov več kot srednješolci na strokovnih programih, medtem ko so srednješolci na poklicnih programih kot primerne ocenili skoraj 10 % manj ponujenih izbir, več pa označili drugih, neopredeljenih načinov.

Slika 23: Najbolj primerni načini za pridobivanje digitalnih veščin glede na SŠ program

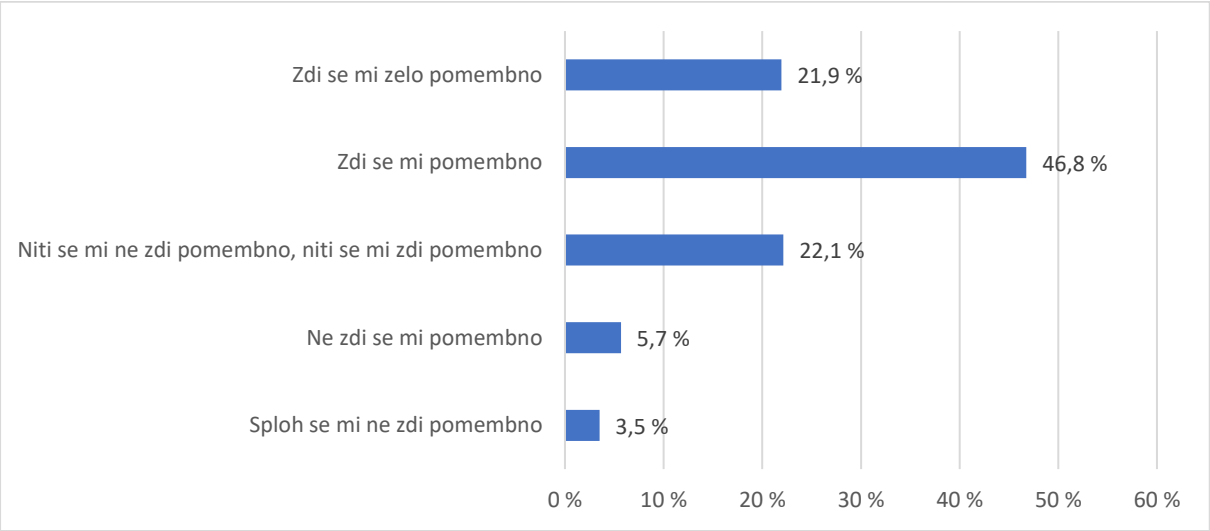

N (poklicni) = 72; N (strokovni) = 847; N (gimnazijski) = 383
Vprašanje: Označite, kateri načini so po vašem mnenju najbolj primerni za pridobivanje digitalnih veščin?

Ko smo vprašali, kako pomembno se srednješolcem zdi razvijanje digitalnih veščin oz. učenje o uporabi digitalnih tehnologij, jih je 21,9 % ocenilo, da je to zelo pomembno, slaba polovica meni, da je pomembno, slaba tretjina pa meni, da ni tako pomembno. Več srednješolcev kot srednješolk je sicer menilo, da je razvijanje digitalnih veščin zelo pomembno, vendar jih je tudi več označilo, da se jim to sploh ne zdi pomembno. Polovica srednješolk meni, da je to pomembno, nekaj več kot tretjina pa ne vidi posebne pomembnosti v tem.

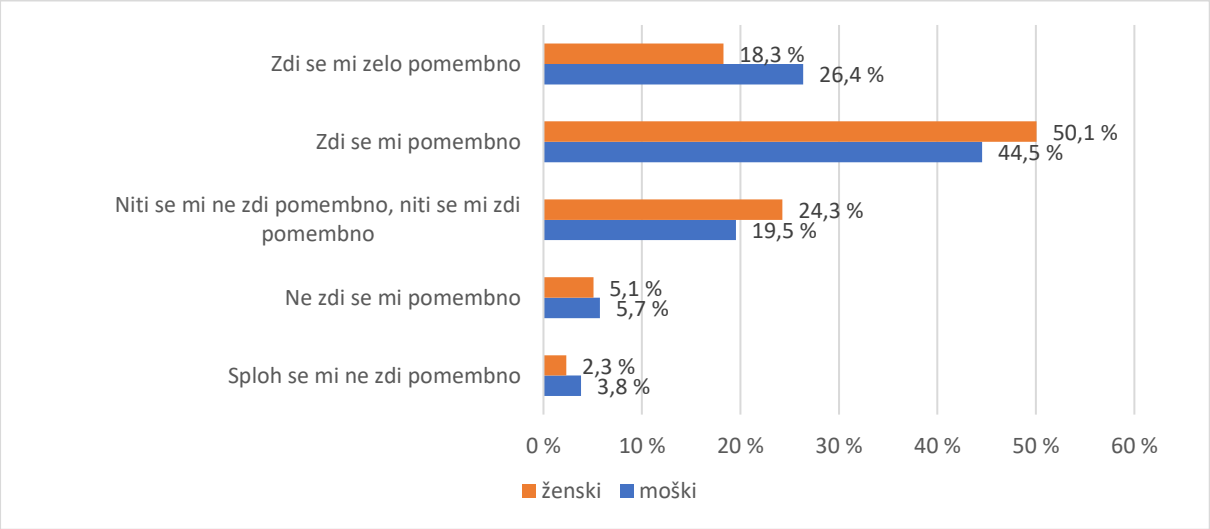
Precejšnja razlika je pri srednješolcih na različnih programih, kjer 77,3 % gimnazijcev meni, da je razvijanje digitalnih veščin zelo pomembno ali pomembno, srednješolcev na strokovnih programih, ki so označili pomembno ali zelo pomembno je 66,6 %, srednješolcev na poklicnih programih pa le 52, 7 %.

Slika 24: Pomembnost razvijanja digitalnih veščin

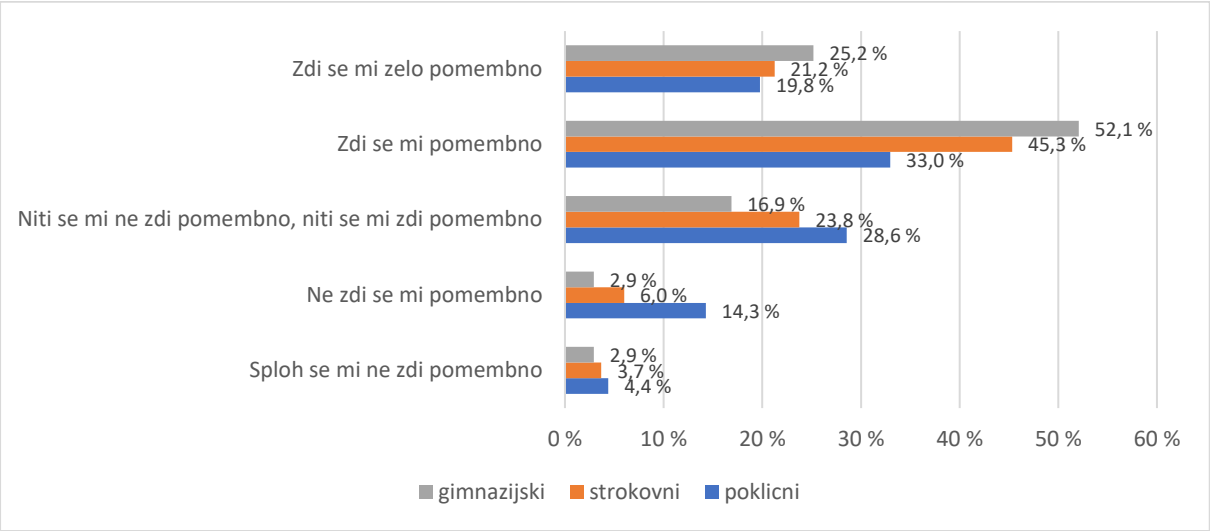

N=1482
Vprašanje: Kako pomembno se vam zdi razvijanje digitalnih veščin oz. učenje o uporabi digitalnih tehnologij?

Slika 25: Pomembnost razvijanja digitalnih veščin glede na spol

N (fantje) = 732; N (dekleta) = 651
Vprašanje: Kako pomembno se vam zdi razvijanje digitalnih veščin oz. učenje o uporabi digitalnih tehnologij?
Slika 26: Pomembnost razvijanja digitalnih veščin glede na SŠ program

N (poklicni) = 91; N (strokovni) = 951; N (gimnazijski) = 409
Vprašanje: Kako pomembno se vam zdi razvijanje digitalnih veščin oz. učenje o uporabi digitalnih tehnologij?

Naslednje vprašanje je bilo namenjeno preverjanju, ali si srednješolci želijo, da bi se v šoli učili več o računalnikih, programiranju in tehnoloških novostih - kot so orodja umetne inteligence, blockchain ipd. Polovica si jih tega želi, med njimi 15 % več srednješolcev kot srednješolk. Tretjina srednješolk se o tem ni mogla opredeliti in je označila ne vem, 27,5 % pa si teh znanj v šolah ne želi. Med srednješolskimi strokovnimi in gimnazijskimi programi ni bilo bistvene razlike, odstopanje pa se je pokazalo pri srednješolcih s poklicnih programov, kjer se jih 33 % ni moglo odločiti ali si tega želijo v šoli, 28,6 % pa se o teh temah ne želi v učiti v šoli.

Tabela 17: Stališče o naprednih računalniških vsebinah v šolah glede na spol in skupno

	fantje		dekleta		**skupno**	
	n	%	n	%	**n**	**%**
Da	428	58,5 %	276	42,3 %	740	50,3 %
Ne	152	20,8 %	179	27,5 %	346	23,5 %
Ne vem	152	20,8 %	197	30,2 %	386	26,2 %
Skupaj	**732**	**100 %**	**652**	**100 %**	**1472**	**100 %**

Vprašanje: Ali bi si želeli, da bi se v šoli učili več o računalnikih, programiranju in tehnoloških novostih kot so orodja umetne inteligence, blockchain ipd.?

Tabela 18: Stališče o naprednih računalniških vsebinah v šolah glede na SŠ program in skupno

	poklicni		strokovni		gimnazijski		**skupno**	
	n	%	n	%	n	%	**n**	**%**
Da	35	38,5 %	489	51,4 %	207	50,7 %	740	50,3 %
Ne	26	28,6 %	213	22,4 %	103	25,2 %	346	23,5 %
Ne vem	30	33,0 %	249	26,2 %	98	24,0 %	386	26,2 %
Skupaj	**91**	**100 %**	**951**	**100 %**	**408**	**100 %**	**1472**	**100 %**

Vprašanje: Ali bi si želeli, da bi se v šoli učili več o računalnikih, programiranju in tehnoloških novostih kot so orodja umetne inteligence, blockchain ipd.?

Zastavili smo jim tudi vprašanje, ali bi se v šoli želeli več učiti o verodostojnosti informacij, prepoznavanju dezinformacij ter podobno in 50, 4% je odgovorilo z da, 22,8 % ne in 26,8 % je odgovorilo ne vem. Pri tem vprašanju ni bilo bistvenih razlik med spoloma, so pa gimnazijci najbolj naklonjeni temu, da bi se o tem učili v šoli: 52,1 % gimnazijcev si tega želi, malce manjši odstotek srednješolcev s strokovnih programov in le 41,3 % srednješolcev na poklicnih programih. Le-ti so v enaki meri neodločni ali pa so označili, da se o teh vsebinah ne želijo učiti.

Tabela 19: Vsebine v šolah s področja medijske vzgoje glede na spol in skupno

	fantje		dekleta		**skupno**	
	n	%	N	%	**n**	**%**
Da	365	50,1 %	343	52,9 %	739	50,4 %
Ne	174	23,9 %	133	20,5 %	335	22,8 %
Ne vem	190	26,1 %	173	26,7 %	393	26,8 %
Skupaj	**729**	**100 %**	**649**	**100 %**	**1467**	**100 %**

Vprašanje: *Ali bi si želeli, da bi se v šoli učili več o tem, kako oceniti verodostojnost informacij, prepoznati dezinformacije ipd.*

Tabela 20: Vsebine v šolah s področja medijske vzgoje glede na SŠ program in skupno

	poklicni		strokovni		gimnazijski		**skupno**	
	n	%	n	%	n	%	**n**	**%**
Da	38	41,3 %	478	50,5 %	212	52,1 %	739	50,4 %
Ne	27	29,3 %	194	20,5 %	109	26,8 %	335	22,8 %
Ne vem	27	29,3 %	274	29,0 %	86	21,1 %	393	26,8 %

Skupaj	**92**	**100 %**	**946**	**100 %**	**407**	**100 %**	**1467**	**100 %**

8 PRILOGA

Tabela 21: Povprečja za posamezne trditve – digitalne kompetence (spol + skupno)

Veščina/znanje	domena	**Povprečje - skupno**	Povprečje fantje	Povprečje - dekleta
Namestiti aplikacijo na računalnik, telefon ali tablico.	*Informacijska in podatkovna pismenost*	**3,68**	3,72	3,65
Shraniti fotografijo, ki jo najdem na spletu.		**3,70**	3,72	3,70
Uporabljati aplikacije za urejanje fotografij, videoposnetkov, besedila, zvoka.		**3,23**	3,30	3,17
Uporabiti napredne ukaze za iskanje z Googlom: "", -, +, ~, *, OR.		**2,86**	2,97	2,77
Orodjem umetne inteligence (npr. ChatGPT, Gemini) podati take ukaze, da pridem do želenih rezultatov.		**3,42**	3,44	3,43
Uporabiti orodja umetne inteligence za samodejno ustvarjanje vsebin.		**3,04**	3,13	2,95
Ločiti verodostojne in neverodostojne informacije med brskanjem na spletu.		**2,98**	3,09	2,88
Ločiti sponzorirane (plačane) in nesponzorirane vsebine na internetu.		**3,14**	3,19	3,09
Dovoliti in povabiti k sodelovanju in urejanju skupnega dokumenta.	*Komuniciranje in sodelovanje*	**2,94**	3,02	2,85
Urejati skupen (deljen) dokument na spletu.		**2,94**	3,01	2,84
Uporabiti profil na družbenem omrežju (npr. Instagram. Youtube) za svojo promocijo.		**3,29**	3,28	3,32
Prepoznati spletno nadlegovanje.		**3,21**	3,24	3,22
Ustvariti interaktivno predstavitev, da jo predstavim drugim.	*Ustvarjanje digitalnih vsebin*	**3,21**	3,18	3,27
Izrezati želen objekt iz slike.		**3,05**	3,12	2,97
Ustvariti spletno stran.		**2,07**	2,25	1,77
Objaviti posnetek, ki sem ga ustvaril/a sam/a.		**3,27**	3,32	3,23
Ustvariti vsebino ali izboljšati funkcionalnosti z napredno uporabo programiranja. (npr. HTML, C, Java, PHP, Excel)		**2,23**	2,30	2,09
Spremeniti nastavitve zasebnosti (npr. na družbenih omrežjih).	*Varnost*	**3,39**	3,41	3,39

Preveriti, kateri podatki se zbirajo o meni.		**2,70**	2,84	2,55
Naložiti antivirusne programe.		**2,60**	2,99	2,16
Zaščititi podatke z dvofaktorsko avtentikacijo (dvostopenjsko overjanje 2FA).		**2,38**	2,87	1,76
Zaščititi informacije, podatke in vsebino (npr. z močnim geslom ali nadzorovanjem nedavnih prijav).		**3,11**	3,22	3,00
Omejiti ali zavrniti dostop aplikacij do svoje lokacije.		**3,34**	3,38	3,33
Prijaviti neprimerno vsebino, ki se nanaša name ali na skupino, ki ji pripadam.		**3,12**	3,16	3,10
Razložiti, kako delujejo spletni piškotki (cookies).		**2,52**	2,71	2,28

Tabela 22: Povprečja za posamezne trditve – digitalne kompetence (SŠ program + skupno)

Veščina/znanje	domena	**Povprečje - skupno**	Povprečje Poklicni programi	Povprečje – srednji strokovni programi	Povprečje – gimnazijski programi
Namestiti aplikacijo na računalnik, telefon ali tablico.	*Informacijska in podatkovna pismenost*	**3,68**	3,38	3,69	3,71
Shraniti fotografijo, ki jo najdem na spletu.		**3,70**	3,47	3,70	3,73
Uporabljati aplikacije za urejanje fotografij, videoposnetkov, besedila, zvoka.		**3,23**	3,03	3,27	3,19
Uporabiti napredne ukaze za iskanje z Googlom: "", -, +, ~, *, OR.		**2,86**	2,83	2,93	2,74
Orodjem umetne inteligence (npr. ChatGPT, Gemini) podati take ukaze, da pridem do želenih rezultatov.		**3,42**	3,12	3,44	3,45
Uporabiti orodja umetne inteligence za samodejno ustvarjanje vsebin.		**3,04**	2,90	3,05	3,04
Ločiti verodostojne in neverodostojne informacije med brskanjem na spletu.		**2,98**	2,84	3,00	3,00
Ločiti sponzorirane (plačane) in nesponzorirane vsebine na internetu.		**3,14**	2,93	3,15	3,16
Dovoliti in povabiti k sodelovanju in	*Komuniciranje in sodelovanje*	**2,94**	2,79	2,99	2,87

urejanju skupnega dokumenta.					
Urejati skupen (deljen) dokument na spletu.		**2,94**	2,73	2,95	2,93
Uporabiti profil na družbenem omrežju (npr. Instagram. Youtube) za svojo promocijo.		**3,29**	3,20	3,32	3,23
Prepoznati spletno nadlegovanje.		**3,21**	3,05	3,24	3,17
Ustvariti interaktivno predstavitev, da jo predstavim drugim.	*Ustvarjanje digitalnih vsebin*	**3,21**	3,10	3,22	3,25
Izrezati želen objekt iz slike.		**3,05**	2,92	3,10	2,95
Ustvariti spletno stran.		**2,07**	2,17	2,13	1,84
Objaviti posnetek, ki sem ga ustvaril/a sam/a.		**3,27**	3,18	3,30	3,22
Ustvariti vsebino ali izboljšati funkcionalnosti z napredno uporabo programiranja. (npr. HTML, C, Java, PHP, Excel)		**2,23**	2,39	2,30	1,99
Spremeniti nastavitve zasebnosti (npr. na družbenih omrežjih).	*Varnost*	**3,39**	3,09	3,42	3,38
Preveriti, kateri podatki se zbirajo o meni.		**2,70**	2,64	2,77	2,56
Naložiti antivirusne programe.		**2,60**	2,38	2,69	2,43
Zaščititi podatke z dvofaktorsko avtentikacijo (dvostopenjsko overjanje 2FA).		**2,38**	2,22	2,50	2,10
Zaščititi informacije, podatke in vsebino (npr. z močnim geslom ali nadzorovanjem nedavnih prijav).		**3,11**	2,94	3,13	3,11
Omejiti ali zavrniti dostop aplikacij do svoje lokacije.		**3,34**	3,24	3,36	3,33
Prijaviti neprimerno vsebino, ki se nanaša name ali na skupino, ki ji pripadam.		**3,12**	3,04	3,14	3,10
Razložiti, kako delujejo spletni piškotki (cookies).		**2,52**	2,38	2,60	2,37